

## A SZERZŐI JOG ÉS A VÉDJEGYJOG KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI\*

### 1. BEVEZETÉS

Mindennapi életünk szerves része az alkotótevékenység, amelynek komoly személyiségformáló és intellektusserkentő hatása van: segít a gondolkodás, problémamegoldó készség, fantázia, esztétikai érték, koncentrációs képesség és kézügyesség fejlesztésében, a szabad önkifejezésnek is teret enged.<sup>1</sup> Az önkifejezés iránti igény, az alkotás iránti vágy pedig az emberi társadalom megjelenésével egyidejű, hiszen már az őskorból is származnak művészi alkotások szobrok, rajzok, festmények formájában. Az ókorban kimagasló művészeti és irodalmi alkotások jöttek létre, mint például az egyiptomi, görög és római építészeti, szobrászati művek, vagy Homérosz alkotásai.<sup>2</sup> A középkorban – még ha sok szempontból elmaradott korszakként is tartják számon – továbbra is fejlődött a művészet és a tudomány, és olyan alkotások, találmányok származnak e korból, mint Leonardo da Vinci Mona Lisája, Vitruvius-tanulmánya, folyószabályozási terve, illetve a mai helikopterek alapjául szolgáló légcsavarja.<sup>3</sup> A Johannes Gutenberg által a 15. században feltalált nyomda<sup>4</sup> új korszakot nyitott az információ rögzítése és átadása szempontjából, segítségével ugyanis nagyobb tömegekhez jutottak el az ismeretanyagok, új gondolatok, ezáltal a művészetek és tudományok felvirágzásához is hozzájárult.<sup>5</sup> Ez a folyamat vezetett az újkor ipari forradalmáig, melynek köszönhetően sok új területen – többek között a vegyészetben, elektromosságban, acéliparban – is új találmányok születtek, a tömegtermelés elterjedésével pedig valamennyi termelőágazat rohamos fejlődésnek indult. Az új technológiák új anyagokat és fogalmakat hoztak magukkal, melyek a művészetet is új irányokba terelték.<sup>6</sup>

\* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala felsőfokú iparjogvédelmi tanfolyamán folytatott tanulmányok keretében készített szakdolgozat szerkesztett változata.

<sup>1</sup> Az alkotótevékenység 7 örvendetes következménye. GEM Tanulási Központ: <https://gem.hu/blog/az-alkototevekenyseg-7-orvendetes-kovetkezmeye/>. Az internetes források utolsó letöltésének ideje: 2023. március 14.

<sup>2</sup> Lontai Endre, Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Vékás Gusztáv: Polgári jog – szerzői jog és iparjogvédelem. Eötvös Kiadó, Budapest, 2017, p. 19–23.

<sup>3</sup> Nánó Csaba: Leonardo da Vinci: egy zseni, akire kora nem volt felkészülve. Erdélyi Napló: <https://erdelyinaplo.ro/kulturter/leonardo-da-vinci-egy-zseni-akire-kora-nem-volt-felkeszulve>.

<sup>4</sup> Tíz középkori találmány, amely megváltoztatta a világot. Múlt-kor: <https://mult-kor.hu/tiz-kzepkori-talalmany-amely-megvaltoztatta-a-vilagot-20200911?fbrc:MR=desktop>.

<sup>5</sup> A középkor ezer éve. NKP: [https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem\\_5/lecke\\_04\\_038](https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5/lecke_04_038).

<sup>6</sup> Tóta József: Nagy történelmi korszakok stílusai, művészeti kincsei: [https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi\\_dokumentumok/Bemeneti\\_kompetenciak\\_meresi\\_ertekelesi\\_eszkozrendszerenek\\_kialakitasa/4\\_1004\\_001\\_110131.pdf](https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/4_1004_001_110131.pdf).

Bár az alkotások már az ókori és középkori társadalmakban is magas társadalmi megbecsülésben részesültek, és alkotóikat sok esetben anyagi juttatások formájában is elismerték, a szellemi alkotások jogi szabályozására a korlátozott műszaki lehetőségek – így a többszörözés és terjesztés limitáltsága miatt – még nem mutatkozott nagy igény. A római jog a műalkotás tulajdoni viszonyait rendezte esetenként, illetve a középkori társadalmakban különböző privilégiumokkal erősítették meg a céhek helyzetét külön jogokat biztosítva számukra.<sup>7</sup> A Velencei Köztársaság különösen korán felismerte a kézművesek és kereskedők gazdasági tevékenysége szabályozásának fontosságát, így aktívan részt vett az innováció támogatásában többek között külföldi feltalálók bevonásával és az új technológiák gyakorlására adott engedélyekkel.<sup>8</sup> A könyvnyomtatás és az ipari forradalom, valamint a tömegtermelés elterjedése és az irodalmi művek, műszaki alkotások többszörözésének lehetősége azonban egyre nagyobb igényt teremtett a társadalmi fejlődéshez hozzájáruló alkotótevékenységet végző személyek érdekeinek védelmére,<sup>9</sup> ezáltal a szerzői jog és iparjogvédelem kialakulására. A francia forradalom eltörölte a feudális privilégiumokat, és a jogalkotásban a művek feletti tulajdonjog formájában megjelent a szerzők joga.<sup>10</sup> Az alkotótevékenység ösztönzését célzó 1793. július 19-i francia törvény a mai szerzői jogi védelem előfutárának tekinthető,<sup>11</sup> azonban a modern értelemben vett szerzői jogi és iparjogvédelmi kodifikációra csak a 19. században került sor. Bár az új jogrendszer elismerte az alkotások oltalmát, kezdetekben azonban az alkotókkal szemben a felhasználóknak kedvezett, míg a szerzőt védő szabályok csak a 20. század második felére alakultak ki.<sup>12</sup> A szellemi tulajdon-jogok történelmük során nemzeti jogrendszerek szintjén fejlődtek, a területiális jellegük pedig a mai napig fennmaradt. Azonban a nemzetközi kereskedelem erősödésével megjelent az igény a nemzeti szabályozások közelítésére, egy nemzetközi együttműködés kialakítására, ezáltal szélesebb körű oltalomszerzés lehetőségének a megteremtésére.<sup>13</sup>

A szellemi tulajdon az emberi alkotótevékenység eredményeinek összefoglaló halmaza, melynek két nagy kategóriája különíthető el, a szerzői jog és az iparjogvédelem. Utóbbi kategóriába tartoznak az olyan oltalmi formák, mint a műszaki alkotások csoportját képező szabadalom, használatiminta-oltalom, növényfajta-oltalom és a formatervezésiminta-oltalom, továbbá az árujelzők csoportját képező védjegyoltalom és földrajziárujelző-oltalom. A szellemi tulajdon védelmére szolgáló oltalmi formák közös jellemzője, hogy abszolút jellegűek, vagyis kizárólagosságot biztosítanak jogosultjaik számára a szellemi teljesítmény felhasználására, használatára vagy hasznosítására, és lehetőséget teremtenek számukra a jogosulatlan

<sup>7</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 19–23.

<sup>8</sup> Legeza Dénes: Bevezetés az iparjogvédelembe. SZTNH, Budapest, 2020.

<sup>9</sup> Horváth Attila: A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. (121.) évf. 4. sz. 2016. augusztus.

<sup>10</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 19–23.

<sup>11</sup> Horváth: i. m. (9).

<sup>12</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 19–23.

<sup>13</sup> Legeza Dénes: Iparjogvédelem. SZTNH, Budapest, 2020.

cselekmények elleni fellépésre a számukra biztosított anyagi előnyök megőrzése érdekében. A kizárólagos jog megsértése a szerzői jog esetében például megnyilvánulhat egy jogsértő felhasználásban, névfeltüntetés elmulasztásában, védjegyek körében védjegybitorlásban.<sup>14</sup> Az egyensúly biztosítása érdekében azonban a kizárólagos jogok is korlátozhatók bizonyos esetekben, például amikor a társadalom felhasználáshoz fűződő érdeke fontosabb az alkotás ösztönzésére szolgáló egyéni érdeknél.<sup>15</sup>

Ugyanaz az alkotás egyszerre többféle oltalomban is részesülhet, például egy jelmondat vagy grafika lehet egyszerre szerzői jog és védjegyoltalom tárgya, egy találmány a szabadalmi oltalom mellett formatervezésiminta-oltalomban is részesülhet, így az alkotóknak lehetőségük van arra, hogy eltérő oltalmat biztosító jogokkal párhuzamosan biztosítsák szellemi tulajdonuk védelmét.<sup>16</sup>

## 2. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

### 2.1. A szerzői jog története

A szerzői jog magyarországi fejlődése az Osztrák–Magyar Monarchia idején indult, így történetében kiemelkedő szerepet tölt be a magyar nyomdaipart serkentő, osztrák, 1793. november 4-i, 12157. számú királyi rendelet, mely betiltotta a belföldi utánnymást, és kártérítést írt elő a szerző részére, azonban az 1794. január 7-i, 14659. számú királyi rendelet alapján a tiltás nem terjedt ki a külföldön megjelent és már belföldön más által utánnymott könyvekre. A Helytartótanács említett két királyi rendeleten alapuló, írói jogvédelemről szóló, 1793. november 22-én kelt, 27463. számú és 1794. január 24-én kelt, 1812. számú rendelete a jogvédelmet az író jogutódjára is kiterjesztette az elévülés intézménye mellett, melyre tekintettel a mű a szerző halálától számított idő elteltével „köztulajdonba” került, és bárki szabadon kiadhatta.<sup>17</sup>

Az 1831. április 22-én kelt 4232. sz. udvari rendelet a „rajzolatokra és rézmetszetekre” is kiterjesztette a védelemben részesített művek körét a folyóiratok mellett megjelentetett „divatképek és rajzok” kivételével. Mivel e rendeletek nem biztosítottak teljes szerzői jogi védelmet, az 1836-ban Kisfaludy Károly<sup>18</sup> íróársai által alapított, a szépirodalom művelését szem előtt tartó kulturális szervezetként működő Kisfaludy Társaság<sup>19</sup> létrehozott egy bizottságot az írói tulajdon védelmét szolgáló törvényjavaslat kidolgozására, mely törvény-

<sup>14</sup> *Legeza*: i. m. (13).

<sup>15</sup> *Gondol Daniella, Legeza Dénes*: A szellemi tulajdon-védelem alapja, rendszere. In: *Legeza Dénes* (szerk.): *Szerzői jog mindenkinek*. SZTNH, Budapest, 2017, p. 23.

<sup>16</sup> *Gondol, Legeza*: i. m. (15).

<sup>17</sup> *Horváth Attila*: i. m. (9), p. 103–119.

<sup>18</sup> 19. századi költő és drámaíró, a reformkori irodalmi élet fő szervezője.

<sup>19</sup> A Kisfaludy Társaság: <https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/03/221.html>.

javaslat tervezetét a jogtudós Szemere Bertalan<sup>20</sup> dolgozta át. A törvényjavaslatból azonban nem lett törvény, mivel 1846. október 19-én életbe lépett az osztrák szerzői jogi törvény. Ezt követően Jászay Pál<sup>21</sup> jogász, történész dolgozott ki egy újabb törvényjavaslatot az osztrák törvény és Szemere törvényjavaslatának figyelembevételével, azonban az 1848-as forradalom kitörése miatt az országgyűlés nem tűzte napirendre.<sup>22</sup> A március 15-i események hatására még ebben az évben megalkották és elfogadták az első sajtótörvényt, melyet a sajtószabadságról szóló 1848. évi XVIII. törvénycikk néven április 11-én hirdettek ki. A forradalom nagy hatással volt a szerzői jog fejlődésére, mivel a cenzúra eltörlése utat nyitott a sajtó szabadságának.<sup>23</sup>

A szabadságharc leverése után végül Magyarországon is bevezetésre került az 1846-os osztrák szerzői jogi törvény, amely olyan alkotásokat is védelemben részesített, mint a rajzolatok, énekszövegek, hangszerzemények, nyilvános előadások, térképek, és ezekre rendelkezési, többszörözési, közrebocsátási és átruházási jogot biztosított a szerzőnek. Az 1867. évi kiegyezést követően az ipartörvény (1872. évi VIII. tc.) rendelkezett szerzői jogi kérdésekben, azonban a kiadói jog a kereskedelmi törvényben (1875. évi XXXVII. tc.) került szabályozásra. A Kisfaludy Társaság újabb törvényjavaslatát 1882-ben Apáthy István<sup>24</sup> dolgozta át, mely alapján megszületett az 1884. évi XVI. törvénycikk, az első átfogó magyar szerzői jogi törvény, mely főképp a szerző szellemi termékekre vonatkozó értékesítési jogát védte, azonban a szerzőt megillető jogosítványok háttérbe szorultak.<sup>25</sup> Az 1884. július 1-jén hatályba lépett törvény alapját egy régebbi német törvény képezte, és nem volt tekintettel a már szövegezési folyamatban lévő Berni Unió Egyezményre, így már hatálybalépésekor sem volt korszerűnek tekinthető, emiatt 1910-re el is készült egy új törvényjavaslat, mely az első világháború kitörése miatt háttérbe szorult.<sup>26</sup> A sokat kritizált törvényt végül az 1921. évi LIV. törvénycikk váltotta, mely bővített rendelkezéseivel már illeszkedett a nemzetközi környezetbe, annak ellenére is, hogy szerkezetében és nyelvezetében lényegesen nem tért el elődjétől. Az ezt követő törvény kodifikációjának idejére már új gazdasági légkör uralkodott. A szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvényben – bár felismerhetők voltak a szocialista jogalkotás jellegzetességei – modern szabályozásra került a jogterület.<sup>27</sup> Jellemzője, hogy élesen elhatárolta a szerző személyhez fűződő jogait a vagyoni jogoktól.<sup>28</sup>

<sup>20</sup> 19. századi magyar politikus, országgyűlési képviselő, jogtudós, 1848–49-ben belügyminiszter, később miniszterelnök.

<sup>21</sup> 19. századi jogász, történész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja.

<sup>22</sup> Horváth Attila: i. m. (9), p. 103–119.

<sup>23</sup> Kosáry Domokos, Németh G. Béla: A magyar sajtó története. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985, IV. A sajtótörvény, p. 1–43.

<sup>24</sup> 19. századi jogtudós, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

<sup>25</sup> Horváth Attila: i. m. (9), p. 103–119.

<sup>26</sup> Legeza Dénes: A szerzői jog fejlődése és gazdasági jelentősége. In: *Legeza*: i. m. (15), p. 35.

<sup>27</sup> *Legeza*: i. m. (15), p. 35.

<sup>28</sup> Horváth Attila: i. m. (9), p. 103–119.

Tekintettel arra, hogy a nemzeti jogrendszerekben kialakult oltalmi formák territoriális jellegűek, a 19. században megjelent az igény a nemzetközi egységesítésre, mely olyan nemzetközi megállapodások létrejöttéhez vezetett, mint az 1886-ban megkötött, irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Uniós Egyezmény, az 1952-ben létrejött Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény, illetve a Szellemi Tulajdon Világszervezete (a továbbiakban: WIPO) 1996-ban elfogadott Szerzői Jogi és Szomszédos Jogi Egyezménye.<sup>29</sup>

## 2.2. A védjegy története

A védjegy jog magyarországi története 1858-ig nyúlik vissza, ugyanis az 1858. évi osztrák védjegy törvény hatálya Magyarországra is kiterjedt, melynek alapján magyar eredetű védjegyek is lajstromozásra kerültek. Az ipar és a fogyasztók védelmét célzó 1858. évi osztrák védjegy törvény a jelenlegi védjegy jogi szabályozáshoz hasonlóan áru fajtákhöz kötötte a védjegy oltalmat, melynek alapján kizárólagos használati jog illette meg a védjegy jogosultat a bejelentés napjától kezdve. Azonban jelentős eltérés volt, hogy a szavak, betűk, számok nem voltak oltalmazhatók, kizárólag ábrás megjelölések lajstromozását engedte a törvény, valamint az oltalmi idő korlátlan volt. Az 1848. évi forradalom és szabadságharc leverését követő időszakban rendkívül alacsony volt a magyar védjegybejelentések száma, mely csak az 1867. évi kiegyezést követő „boldog békeidők” gazdasági fejlődésének hatására lendült fel.<sup>30</sup>

A védjegy jog kodifikálására 1890-ben került sor, azonban az 1890. évi II. törvénnyel kihirdetett első önálló védjegy törvény a szintén 1890-ben hatályba lépett osztrák védjegy törvény szövegét követte. Az új védjegy törvény az oltalmi időt tízéves időtartamra korlátozta, és előírta az áruk felsorolását a lajstromozásra irányuló kérelemben. További korszerűsítésként bevezette a bejelentő részére küldendő, korábbi ütköző védjegyekről szóló értesítést, valamint központi védjegy lajstrom felállítását a kereskedelemügyi minisztériumban. Az 1890. évi II. törvényt az 1895. évi XVI. törvény váltotta fel, amelynek alapján a szómegjelölések is oltalmazhatók lettek. A magyar védjegy jog fejlődésében kiemelkedő jelentőségű volt az 1908. évi XII. törvény hatálybalépése, melynek értelmében védjegyüggekben a magyar törvényhozás függetlenné vált Ausztriától, így a külföldi védjegyeket 1908. január 1-től külön kellett lajstromoztatni Magyarországon és Ausztriában.<sup>31</sup>

Magyarország 1909-ben csatlakozott az 1883-ban létrejött, az ipari tulajdon oltalmára kötött, nemzetközi együttműködést elősegítő Párizsi Uniós Egyezményhez, melyhez olyan külön egyezmények kapcsolódnak, mint a gyári vagy kereskedelmi védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások osztályozására kötött, 1957. évi Nizzai Megállapodás, a védjegyek ábrás elemeinek nemzetközi osztályozására kötött 1973. évi Bécsi Megállapodás, vagy

<sup>29</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 24–27.

<sup>30</sup> Vida Sándor: A védjegy oltalom története Magyarországon 1858–1969: <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=30115>.

<sup>31</sup> Vida: i. m. (30).

a gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó, 1891. évi Madridi Megállapodás és 1989. évi Madridi Jegyzőkönyv.<sup>32</sup>

Az első világháborút megelőzően és azt követően is sor került a védjegy törvény korszerűsítésére az 1913. évi XII. törvény és az 1920. évi XXII. törvény keretében, utóbbi bevezette az együttes védjegy oltalmát. Az 1890. évi II. törvény egészen 1969-ig hatályban volt, azonban a védjegyek gazdasági szerepe a második világháború után kialakult központi terveződés idején elenyésző volt, gazdasági jelentőségük felismerésére 1953. után került sor. Az 1956. évi forradalmat követően a védjegyek szerepe felértékelődött a gazdaság erősítésében és a fogyasztói igények kielégítésében, így 1968-ra a védjegybejelentések száma megsokszorozódott. 1969-ben elkészült a védjegyekről szóló 1969. évi IX. törvény, melyet a ma is hatályos 1997. évi XI. törvény váltott fel.<sup>33</sup>

### 3. A SZERZŐI JOG ÉS A VÉDJEGYJOG SZABÁLYOZÁSA NAPJAINKBAN

A mai magyar jogtudomány szerint a szerzői jog és az iparjogvédelem a polgári jog területéhez tartozik, azonban nem a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (Ptk.), hanem különálló jogszabályokban kerültek szabályozásra. Maga a Ptk. is utal rá, hogy a szerzői jogról és iparjogvédelemről külön jogszabályok rendelkeznek, azonban a Ptk. kiegészítő jellegű alkalmazását is fenntartja.<sup>34</sup>

A szerzői jog területén a többször módosított, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) alkalmazandó, melynek módosításaira főleg az Európai Unióhoz való csatlakozás és az elfogadott irányelvek átültetése miatt volt szükség, szerkezete mégis világos és átlátható. Bár 2016-ban elfogadásra került a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (Kjkt.), mely az Sztj.-vel együtt rendelkezik a szerzői jog tárgyköréről,<sup>35</sup> tekintettel arra, hogy a Kjkt. csak jogkezeléssel kapcsolatos szabályokat tartalmaz, e jogszabállyal jelen dolgozatban nem foglalkozunk részletesebben.<sup>36</sup>

A védjegy jog területén a szintén többször módosított, a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) alkalmazandó, melynek módosításaira elsősorban nemzetközi és európai uniós kötelezettségek miatt került sor, rendelkezéseinek kialakítása során ugyanis figyelemmel kellett lenni a nemzetközi szerződésekre és az uniós jogharmonizációs kötelezettségekre. A Vt. legutóbbi jelentősebb módosítására 2019-ben került sor, melynek fő indoka a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló

<sup>32</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 24–27.

<sup>33</sup> Vida: i. m. (30).

<sup>34</sup> Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás Gusztáv: i. m. (2), p. 24–27.

<sup>35</sup> Legeza: i. m. (15), p. 35.

<sup>36</sup> Gyertyánfy Péter, Legeza Dénes: Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2020.

2015/2436 európai parlamenti és tanácsi irányelv átültetése volt. E módosítás egyik legfontosabb hozadéka a védjegyek grafikai ábrázolására vonatkozó követelmény megszüntetése volt, azonban a szerzői jogi vonatkozást is érintette. A 2019. január 1-jét megelőzően hatályban lévő Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjában ugyanis még csak a szerzői jogba ütközésről rendelkezett („*Nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, amely más korábbi szerzői vagy iparjogvédelmi jogába ütközne, ideértve a növényfajta nevével való ütközést is*”<sup>37</sup>), a módosítás azonban kiegészítette e viszonylagos kizáró okot a szerzői joghoz kapcsolódó jogok körével is („*Nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, amely más korábbi szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó vagy iparjogvédelmi jogába ütközne*”<sup>38</sup>).

#### 4. A SZERZŐI JOG ÉS A VÉDJEGYOLTALOM ÖSSZEHASONLÍTÁSA

##### 4.1. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom tárgya

A *szerzői jogi védelem tárgya* nem maga a szellemi tevékenység, hanem az annak eredményeként létrejövő emberi alkotás, mely származhat az irodalom, tudomány vagy művészet területéről egyaránt. A törvény nem ad taxatív felsorolást arra vonatkozóan, hogy mi minősül műnek, csupán példálózó jelleggel sorol fel műfajtákat. E területi feltétel mellett meghatároz a jogszabály egy további követelményt, miszerint az alkotásnak a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel kell rendelkeznie. Ez a feltétel arra utal, hogy a művet személyes kapcsolatnak kell fűznie a szerzőhöz, aki kizárólag természetes személy lehet (szellemi tevékenység mesterséges intelligenciához, állathoz nem kapcsolódhat). Az egyéni jelleg annak követelményét fogalmazza meg, hogy az alkotás meghaladja a nyilvánvaló megoldás szintjét, míg az eredeti jelleg azt követeli meg, hogy az alkotás tartalmi, formai elemeiben különbözzön más művektől, azaz nem lehet más mű szolgai másolása. A szerzői jogi védelemnek további feltétele a cenzúra elkerülése érdekében nem lehet, így nem függhet a mű mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőitől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.<sup>39</sup>

A *védjegyoltalom tárgya* a megkülönböztetőképességgel rendelkező megjelölés, mely tekintetben a törvény szintén csak példálózó felsorolást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen megjelölések részesülhetnek védjegyoltalomban. A szavak, ábrák, térbeli alakzatok, színek mellett védjegy lehet egy hologram-, hang-, mozgás-, pozíció-, multimédia-megjelölés is, feltéve, hogy alkalmas a megkülönböztetésre, ugyanis ez a védjegy fő funkciója. Fontos feltétel még, hogy a megjelölés a védjegylajstromban olyan módon ábrázolható, hogy a jogalkalmazó szervek és a nyilvánosság egyértelműen és pontosan meg tudja határozni a

<sup>37</sup> 2019. január 1. előtt hatályos Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pont.

<sup>38</sup> 2019. január 1-től hatályos Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pont.

<sup>39</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36).

védjegybejelentő által igényelt, illetve a védjegyjogosult javára fennálló oltalom tárgyát. A korábbi szabályozás szerint csak grafikailag ábrázolható megjelölés részesülhetett védjegyoltalomban, az új szabályozás azonban teret nyitott az új típusú megjelöléseknek – mint például a mozgás- vagy multimédia-megjelölés –, melyek korábban grafikai ábrázolhatóság hiányában nem részesülhettek oltalomban. Ahhoz, hogy egy megjelölés védjegyoltalomban részesülhessen, további feltétel, hogy ne álljon fenn vele szemben a jogszabályban meghatározott abszolút vagy relatív kizáró ok, mely kizáró okok lajstromozási akadályt és törlési okot is jelenthetnek, azaz az ilyen okokba ütköző bejelentést el kell utasítani, és a már lajstromozott védjegyet törölni kell.<sup>40</sup>

#### 4.2. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom keletkezése

Az egyik legjelentősebb eltérés a szerzői jog és az ipajogvédelmi oltalmi formák között a védelem keletkezésében mutatkozik. A *szerzői jogi védelem* ugyanis – szemben az ipajogvédelmi oltalmi formákkal, így például a védjegyoltalommal – pusztán a mű létrejöttével keletkezik, formai követelmények teljesítése, illetve hatósági aktus nélkül. Mivel a szerzői jogi védelem hatósági eljárás nélkül, automatikusan megilleti a szerzőt a mű keletkezésétől fogva, a szerzőnek okirat sem áll rendelkezésére egy esetleges jogvita esetén. Ennek orvoslására szolgál az önkéntes műnyilvántartás, mely ugyan jogi védelmet nem keletkeztet, de a mű létezését és tartalmát bizonyítja.<sup>41</sup>

Ezzel szemben a *védjegyoltalom* egy hatósági aktussal, a lajstromozással keletkezik a védjegy lajstromozására irányuló eljárás keretében. A védjegy lajstromozására irányuló eljárás a bejelentéssel indul, melyet nemzeti védjegyoltalom igénylése esetén a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához (SZTNH) kell benyújtani, és a benyújtástól számított egy hónapon belül a jogszabályban előírt igazgatási-szolgáltatási díjat megfizetni.

Amennyiben a védjegybejelentés megfelel a bejelentési nap elismeréséhez szükséges követelményeknek, megfizették az előírt bejelentési díjat, illetve benyújtották a magyar nyelvű árujegyzéket, az SZTNH a Vt., illetve a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól szóló 16/2004. (IV. 27.) IM rendelet (a továbbiakban: alaki rendelet) alapján lefolytatja az ún. alaki vizsgálatot. A legfontosabb alaki szempontok a megjelölés szabályszerű ábrázolása; az árujegyzék egyértelmű és pontos meghatározása; a képviselési meghatalmazás csatolása, amennyiben a bejelentő nem személyesen jár el.<sup>42</sup>

Az SZTNH az alaki vizsgálat lefolytatását követően áttér a bejelentés érdemi vizsgálatára, melynek során a bejelentett megjelölés oltalomképességéről dönt. Az érdemi vizsgálat arra

<sup>40</sup> Faludi Gábor, Lukácsi Péter (szerk.): A védjegy törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014, p. 39.

<sup>41</sup> Takács Nóra Emese: A szerzői jog által védett művek és teljesítmények. In: *Legeza*: i. m. (15), p. 69.

<sup>42</sup> A védjegy jogi eljárásokra vonatkozó módszertani útmutató. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest.



terjed ki, hogy a megjelölés kielégíti-e a Vt. 1. §-ában meghatározott követelményeket, és nem ütközik-e feltétlen kizáró okba. A kizáró okok lajstromozási akadályt képező okok, melyek két csoportra bonthatók, a feltétlen (abszolút) és a viszonylagos (relatív) kizáró okokra. A feltétlen kizáró okok esetében a megjelölés önmagában alkalmatlan a lajstromozásra, mely okok vizsgálata minden eljárásban hivatalból történik az említett érdemi vizsgálat keretében. A feltétlen kizáró okok közös jellemzője, hogy általában a közérdek védelmét szolgálják. E körbe tartoznak például a megkülönböztetőképesség hiányával kapcsolatos kizáró okok, a közrendbe vagy közérdeklőcsbe ütközés, a megtévesztő megjelölés. A hivatalból folytatott érdemi vizsgálat mellett a Vt. lehetővé teszi, hogy a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban bárki észrevételt nyújtson be arra vonatkozóan, hogy a megjelölés valamely feltétlen kizáró ok fennállása folytán nem részesíthető védjegyoltalomban, melyet az SZTNH-nak az eljárás során figyelembe kell vennie. Az SZTNH a védjegybejelentés érdemi vizsgálatát követően kutatást végez a nemzeti és Magyarországra kiterjedő hatályú védjegyek és védjegybejelentések között, majd az erről készült kutatási jelentés bejelentő részére történő megküldését követően a védjegybejelentést a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben meghirdeti.<sup>43</sup>

Az SZTNH a kizáró okok másik csoportját képező viszonylagos kizáró okok fennállását hivatalból nem vizsgálhatja, ezek a kizáró okok ugyanis mások jogos magánérdekét védik. A nevében szereplő viszonylagosság arra utal, hogy a megjelölés alapvetően megfelel a védjegyoltalom kritériumainak, tehát alkalmas lenne a lajstromozásra – vagyis nem ütközik feltétlen kizáró okokba –, azonban más személy valamely korábbi jogát sértené, így csak a korábbi akadályozó jog jogosultjával szemben képez lajstromozási akadályt.<sup>44</sup> Ebből következik, hogy a hivatal a viszonylagos kizáró okokat az eljárás során kizárólag a korábbi akadályozó jog jogosultjának felszólalása alapján vizsgálja. Felszólalást a Vt.-ben meghatározott személyek nyújthatnak be a védjegybejelentés Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben való meghirdetésének napjától számított három hónapon belül. A felszólalásban a felszólalónak meg kell jelölnie a lajstromozást kizáró okokat, és a nyilatkozatában foglaltakat bizonyítékokkal kell alátámasztania. Az eljárás során a bejelentő is lehetőséget kap arra, hogy nyilatkozatot tegyen és bizonyítékokat nyújtson be, az SZTNH pedig az eljárás során a felek által előterjesztett iratok alapján – meghatározott esetekben szóbeli tárgyaláson – határoz.<sup>45</sup>

Amennyiben a meghirdetést követő három hónapon belül nem érkezik felszólalás a védjegybejelentéssel szemben, vagy a felszólalás nem megalapozott, a hivatal a bejelentett megjelölést védjegyként lajstromozza, és erről védjegyokiratot állít ki. A védjegyoltalom a lajstromozáskor keletkezik, azonban a bejelentés napjára visszaható hatállyal, ami azt je-

<sup>43</sup> I. m. (42).

<sup>44</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 190.

<sup>45</sup> I. m. (42).

lenti, hogy a bejelentés és a lajstromozás napja közötti – esetenként akár több mint egyéves – időszakban függő jogi helyzet áll fenn. A védjegyoltalom esetében tehát – a szerzői jogi védelemmel szemben – az oltalom feltétele a hatósági nyilvántartásba vétel, azaz a lajstromozás, mely számos feltételnek való megfeleléstől függ.<sup>46</sup>

#### 4.3. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom területi hatálya

A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom – illetve valamennyi szellemi tulajdoni oltalmi forma – közös vonása a territorialitás elve. A *szerzői jog* territorialitásának oka az egyes államok gazdasági és társadalmi fejlődési ütemében keresendő. Mivel az országok csak a saját területükön nyilvánosságra hozott művek tekintetében biztosítottak szerzői jogi védelmet, rögzült a territorialitás elve, aminek következtében az államok nem kötelezhetők arra, hogy a területükön kívül nyilvánosságra hozott művek felhasználásával szemben is védelmet biztosítsanak, ez viszont napjaink globális piaci igényei miatt meglehetősen aggályos.<sup>47</sup> Az Szjt. a szerzőnek tehát csak Magyarország területén biztosít védelmet, azaz magyar állampolgár esetén, Magyarország területén nyilvánosságra hozott művekkel kapcsolatosan, Magyarországon bekövetkezett jogsérelem esetén.<sup>48</sup>

A *védjegyoltalom* szintén területileg meghatározott, vagyis a védjegyek csak azokban az országokban érvényesek, ahol lajstromozták őket. Ennek ellenére adott a lehetőség a jogosultak számára, hogy külföldön is oltalmat szerezzenek, ugyanis a 19. század végén igény mutatkozott olyan nemzetközi egyezményre, mely lehetővé teszi a beföldön megszerzett oltalom nemzetközi kiterjesztését, így az 1891-ben megkötött Madridi Megállapodás, majd az azt korszerűsítő, 1989-ben aláírt Madridi Jegyzőkönyv révén létrejött a madridi rendszer, melynek Magyarország is részese. A nemzeti és nemzetközi oltalomszerzés mellett regionális szintű oltalom szerzésére is lehetőség van. Ezek az oltalmi rendszerek egymás mellett léteznek, egymást kiegészítve párhuzamosan működnek, ezzel lehetőséget biztosítva a piaci szereplőknek arra, hogy saját igényeikhez mérten dönthessenek védjegyoltalmuk területi kiterjedéséről.<sup>49</sup>

#### 4.4. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom időtartama

További közös vonás a *szerzői jogi védelem* és a védjegyoltalom között, hogy mind a szerzői jogi védelem, mind a védjegyoltalom a jogszabályban meghatározott ideig nyújt védelmet. A szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át – mely időtartamot a szerző halálát követő év első napjától, közös művek esetében az utóljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától kell számítani – részesülnek védelemben.<sup>50</sup>

<sup>46</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 190.

<sup>47</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36), p. 21.

<sup>48</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36), p. 91.

<sup>49</sup> I. m. (42).

<sup>50</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36).

A *védjegyoltalom* a bejelentés napjától számított tíz évig tart, azonban további tízéves időtartamokra korlátlan alkalommal megújítható. Az oltalom időtartama szempontjából a védjegyoltalom egyedülálló az iparjogvédelmi oltalmi formák körében, tekintettel arra, hogy a többi oltalmi formával – így különösen a szabadalommal vagy formatervezésiminta-oltalommal – szemben a védjegyoltalom a meg nem határozott számú megújítási lehetősége révén akár korlátlan ideig is fennállhat.<sup>51</sup> Ez a különbség az oltalmi formánként eltérő társadalmi igényeknek tudható be. A műszaki alkotások esetében ugyanis a társadalmi igény a közkinccsé válás, vagyis hogy egy adott találmány az oltalmi idő lejártát követően bárki által hasznosítható legyen, ezzel szemben a védjegyek megkülönböztető funkciójának megőrzése egyaránt érdeke a védjegyjogosultaknak és a fogyasztóknak is.<sup>52</sup>

#### 4.5. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom tartalma

A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom közös jellemzője, hogy abszolút szerkezetű jogviszonyt keletkeztetnek, vagyis kizárólagos jogokat biztosítanak a szerző, illetve a védjegyjogosult számára, velük szemben minden más személy a szerző, illetve a védjegyjogosult jogainak megsértésétől való tartózkodásra kötelezett. Eltérés viszont a két oltalmi forma között, hogy a szerzői jog személyhez fűződő jogokat és vagyoni jogokat is magában foglal, míg a védjegyoltalom kizárólag vagyoni jogokat biztosít.<sup>53</sup>

A szerző személyhez fűződő jogai, mint a névfeltüntetés joga, a nyilvánosságra hozatal joga, valamint a mű egységének védelme, szorosan a szerző személyéhez kapcsolódnak, ezáltal nem átruházhatók, illetve azokról lemondani sem lehet. Ezzel szemben a szerzői vagyoni jogok a művek felhasználásához kapcsolódnak, azonban a gyakorlatban legtöbbször a szerzői személyhez fűződő jogokkal együtt érvényesülnek. A hatályos szerzői jogi törvény főszabálya szerint a vagyoni jogokról sem lehet lemondani vagy azokat átruházni, néhány kivételtől eltekintve. Ebből következően bár a szerzői vagyoni jogok gyakorlása lehetséges a szerzővel kötött felhasználási szerződés alapján, azonban a felhasználási szerződés nem jelenti a jog átruházását. A szerző vagyoni jogai közé tartozik a többszörözés joga, a terjesztés joga, a nyilvános előadás joga, a nyilvánossághoz közvetítés, az átdolgozás, illetve a merchandising, azaz a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi hasznosításának joga.<sup>54</sup> A merchandising a szerzői mű részét képező jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi célú – leggyakrabban népszerű filmek, sorozatok karaktereinek ruhák, játékok formájában történő – felhasználását jelenti,<sup>55</sup> ami a kereskedelmi hasznosítás természetéből adódóan az egyik leggyakoribb kapcsolódási pont a védjegyoltalomhoz.

<sup>51</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 191.

<sup>52</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 297.

<sup>53</sup> Nagy Balázs: A szerzői jogai. In: Legeza: i. m. (15), p. 94.

<sup>54</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36).

<sup>55</sup> Nagy: i. m. (53), p. 126.

A szerzői joggal ellentétben a *védjegyoltalomhoz* az oltalom tárgyának természetéből fakadóan csak vagyoni jellegű jogok kapcsolódnak, melyek forgalomképesek, átruházhatók. A védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások vonatkozásában, mely alapján bárkivel szemben felléphet, aki a védjeggyel azonos vagy összetéveszthető megjelölést azonos vagy hasonló árujegyzék vonatkozásában, illetve jó hírű védjegyek esetében azonos vagy hasonló megjelölést az árujegyzéktől függetlenül a jogosult engedélye nélkül használ gazdasági tevékenység körében. A védjegy törvény példálózó jelleggel említi a gazdasági tevékenység körében történő használat eseteit, ilyenek a megjelölés elhelyezése az árun vagy csomagolásán, az ilyen áru forgalomba hozatala, eladásra való felkínálása, forgalomba hozatal vagy eladásra felkínálás céljából történő raktáron tartása, az országba történő behozatala vagy onnan történő kivitele, továbbá szolgáltatás nyújtása vagy annak felajánlása a megjelölés alatt, illetve a megjelölés használata az üzleti iratokon, a reklámozásban vagy összehasonlító reklámban.<sup>56</sup>

#### 4.6. Felhasználási szerződés és használati szerződés

A szerző és a védjegyjogosult által adható engedélyek szempontjából meg kell említeni a terminológiai különbséget, miszerint szerzői jogi védelem alatt álló mű esetében az engedély tárgya a mű *felhasználása*, ezzel ellentétben védjegyoltalom jogosultja a védjegy *használatára* ad engedélyt.

Ahogy az előző fejezetben említésre került, a művek *felhasználásához kapcsolódó szerzői vagyoni jogok* főszabály szerint – a szerző személyhez fűződő jogaihoz hasonlóan – nem átruházhatók, illetve róluk lemondani sem lehet, azonban a törvény kivételeket enged szabály alól, amelyek alapján a szerzővel kötött felhasználási szerződéssel jogszerűen gyakorolhatók a szerzői vagyoni jogok. A felhasználási szerződés lényege, hogy a szerző meghatározott műve vagy művei tekintetében engedélyt ad a felhasználónak a felhasználási jog gyakorlására, a felhasználó pedig díj, szerzői jogdíj fizetésére köteles. A felhasználási jog keletkezéséhez tehát nem elegendő a mű átadása, mely nem is mindig szükséges. Fontos kiemelni, hogy a tulajdonjog és a szerzői felhasználási jog elkülönül, vagyis a mű tulajdonosa az átadást is magában foglaló tulajdonjog megszerzésével önmagában szerzői vagyoni jogot nem szerez. A szerző csak természetes személy lehet, míg a szerzői vagyoni jog átruházását kivételesen engedő szabályok alapján felhasználó bárki – jogi személy is – lehet, a szerzői vagyoni jogot megszerző fél pedig szintén lehet szerzői jogosult is.<sup>57</sup>

A *védjegylicencia* esetében mind az engedélyező fél, azaz a védjegyjogosult, mind az engedélyes, azaz a licencvevő vagy a használó lehet természetes és jogi személy is egyaránt. A védjegyjogosult azonban csak olyan cselekmény végzésére adhat engedélyt a

<sup>56</sup> Faludi, Lukács: i. m. (40).

<sup>57</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36), p. 323–343.

licenciaszerződésben, amelyre kizárólagos joga kiterjed. A használó ezzel használati jogot szerez, melynek fejében – a felhasználási szerződéshez hasonlóan – díjfizetésre köteles, de a felek ingyenes védjegyhasználati szerződést is köthetnek. A gyakorlatban a licencdíj meghatározható fix összegben, százalékos összegben a használatból eredő árbevétel alapján vagy akár e két módszert kombinálva is. A védjegyhasználat engedélyezésére leggyakrabban a Vt.-ben nevesített védjegylicencia-szerződés keretében kerül sor, de más szerződéstípusok is tartalmazhatnak védjegylicencia-elemet, így például a forgalmazási (disztribútori) vagy a jogbérleti (franchise-) szerződések. Utóbbi esetében a jogbérletbe adó védjegyének használatát is magában foglalja a szerződés fogalma. Ezzel szemben ha a forgalmazási szerződésben nem szerepel kifejezett engedély a védjegy használatára, önmagában a szerződés nem teszi azt jogszerűvé. A Vt.-ben nevesített védjegylicencia esetében a felek egyező akarral eltérhetnek a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől, vagyis diszpozitív jellegű szabályozásról van szó. A használati szerződés háttérjogszabálya a Ptk., melynek rendelkezései a Vt.-ben nem szabályozott kérdésekben irányadók. Védjegyjogi szempontból a szerződési szabadság egyetlen korlátja, hogy az olyan használati szerződés, melynek teljesítése a fogyasztók megtévesztését eredményezheti, semmis.<sup>58</sup>

Ezzel ellentétben a szerzői jogi *felhasználási szerződések* tekintetében nem érvényesül a szerződési szabadság részét képező – polgári jog által egyébként csak ritka esetekben korlátozott – típuszabadság, tekintettel arra, hogy az adott művet felhasználni kívánó személy nem választhat a szerződéstípusok között, hanem csak olyan szerződéssel szerezhet jogot, mely meghatározza a feleket, a művet, a díjat – vagy tartalmazza az arról való lemondást –, illetve kifejezett engedélyt ad a felhasználásra. E feltételek teljesülése mellett a felek szabadon alakíthatják a szerződésük tartalmát – vagyis diszpozitív szabályok érvényesülnek –, a törvény szabályaitól akár el is térhetnek, de a felek eltérő rendelkezése hiányában a törvény rendelkezései alakítják a szerződés tartalmát. Ha például a mű és a felhasználási engedély mellett egyéb kikötések nem kerültek meghatározásra, az Sztj. szabályai szerint úgy kell tekinteni, hogy a felhasználási jog nem kizárólagos, harmadik személynek nem engedhető át, csak Magyarország területére vonatkozik, időtartama a hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik, továbbá csak a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik.<sup>59</sup> Amennyiben pedig a felhasználási szerződés tartalmának értelmezésére van szükség, az Sztj. értelmezési szabálya szerint a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A felhasználási jog tehát csak akkor kizárólagos, ha a felek ebben külön megállapodnak, ellenkező esetben viszont a szerző másnak is felhasználási jogot adhat. Amennyiben viszont kizárólagos felhasználási jogot enged a szerző, úgy harmadik személyek mellett maga a szerző sem használhatja fel a művet, kivéve, ha a szerződés kifejezetten megengedi. A felek

<sup>58</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 263–271.

<sup>59</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36), p. 323–343.

továbbá azt is meghatározhatják, hogy a felhasználási jog mely államok területére terjedjen ki és milyen időtartamban (bár bizonyos esetekben az EGT-n belüli területi korlátozás tilos). Ha a felek a felhasználási szerződés területéről és időtartamáról nem rendelkeznek, a felhasználási jog Magyarország területére vonatkozik, a szerződés tárgyát képező művek felhasználására között szerződések szokásos időtartamára. Viszont amennyiben a felek határozatlan időtartamban állapodnak meg a felhasználási jogot illetően, időtartama általában a szerző halálától számított védelmi időre szól.<sup>60</sup>

A *védjegyhasználat* is az engedély terjedelméhez igazodik, ezért célszerű a feleknek megállapodni a használat területi hatályáról, időtartamáról, módjáról és mértékéről. Ilyen megállapodás hiányában úgy kell tekinteni, hogy a használati jog magyar nemzeti védjegy esetében Magyarország területére terjed ki időbeli korlát nélkül – vagyis a védjegyoltalom megszűnéséig –, a használat minden módjára és mértékére az árujegyzékben szereplő valamennyi áru és szolgáltatás tekintetében. Továbbá a szerzői jogi felhasználási szerződéshez hasonlóan kifejezett kikötés hiányában a védjegyhasználó sem szerez kizárólagos használati jogot. A kizárólagos használati jog kikötése esetén viszont a felek megállapodhatnak egyedüli használati jogban, miszerint a védjegyjogosult továbbra is használhatja védjegyét, azonban kötelezettséget vállal arra, hogy a licenciavevőn kívüli személynek nem ad használati engedélyt. A felek abban is megállapodhatnak, hogy a védjegyjogosult amellet, hogy harmadik személynek nem adhat használati engedélyt, maga sem használhatja védjegyét. Amennyiben azonban a licenciavevő nem kezdi meg a védjegy használatát elvárható időn belül, a jogosult megvonhatja az engedély kizárólagosságát.<sup>61</sup>

Fontos különbség a felhasználási és használati szerződés között, hogy míg a Vt. alapján a használati szerződés nincs írásbeliséghez kötve, addig az Sztj. 45. § (1) bekezdése szerint a felhasználási szerződést írásba kell foglalni. A gyakorlatban azonban a védjegyhasználati szerződéseket is írásba kell foglalni, tekintettel arra, hogy a védjegyhasználati engedélyeket a használó jogállásának igazolása céljából fel kell tüntetni a lajstromban. A bejegyzést követően a használó saját nevében is felléphet egy esetleges védjegybitorlással szemben, amennyiben felhívta a védjegyjogosultat a jogsértés abbahagyása iránti szükséges lépések megtételére, amit a védjegyjogosult harminc napon belül nem teljesített.<sup>62</sup>

#### 4.7. A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom megszűnése

Ahogy arról a 4.4. alfejezetben szó esett, az iparjogvédelmi oltalmi formákhoz hasonlóan a *védjegyoltalom* is egy időben korlátozott jog, mely meghatározott okok – feltétlen vagy viszonylagos kizáró okok – bekövetkezése, illetve fennállása esetén megszűnhet a jövőre

<sup>60</sup> Gyertyánfy, Legeza: i. m. (36), p. 323–343.

<sup>61</sup> Faludi, Lukács: i. m. (40), p. 263–271.

<sup>62</sup> Faludi, Lukács: i. m. (40), p. 263–271.

nézve vagy visszamenőleges hatállyal.<sup>63</sup> A védjegyoltalom megszűnésének legáltalánosabb esete, amikor a tízéves oltalmi idő lejártát követően a védjegyjogosult nem újítja meg védjegyét, de a védjegyjogosult elhatározásából lemondással is megszűnhet az oltalom akár visszamenőleg is.

A védjegyoltalom megszűnésére irányuló eljárások, a törlési és megszűnés megállapítása iránti eljárások jellemzője, hogy lefolytatásukra csak kérelem alapján van lehetőség. A védjegy törlésére akkor kerülhet sor, ha a védjegyet nem lehetett volna lajstromozni, mert valamely törvényi feltétel nem teljesült, illetve a védjegy már a lajstromozáskor sem felelt meg valamely oltalmi követelménynek. A kérelmező a Vt.-ben meghatározott bármely feltétlen és viszonylagos kizáró okra alapíthatja törlési kérelmét, ezáltal e lajstromozási okok törlési okokként is megjelenhetnek. Mivel a törlési eljárás arra szolgál, hogy ha a védjegy lajstromozása valamelyik kizáró ok ellenére történt, olyan állapotot teremtsen, mintha az oltalom sohasem állt volna fenn, a védjegy oltalma törlés esetén a keletkezésére, vagyis a bejelentés napjára visszamenő, ex tunc hatállyal szűnik meg. Azonban az is előfordulhat, hogy az oltalom jogszerűen történő megadását követően következik be olyan körülmény, ami miatt az oltalom már nem tartható fenn. Ilyen esetben megszűnés megállapítása iránti eljárás indítható, melynek három esete lehetséges, azonban közös pont, hogy a megszűnési ok a bejelentés időpontja után következett be. Egyrészt – tekintettel arra, hogy a védjegyoltalomhoz használati kényszer kapcsolódik – a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása kérhető, ha a jogosult elmulasztja a védjegy tényleges használatára vonatkozó kötelezettségét, vagyis a lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdi meg belföldön a védjegy tényleges használatát, vagy a megkezdett használatot öt éven át felhagy. Másrészt az eredetileg oltalomképes védjegy a használata során is elveszítheti megkülönböztetőképességét, vagyis „degenerálódik”. Ennek megállapítására akkor kerülhet sor, ha a védjegy az árujegyzékében szereplő áruk vagy szolgáltatások szokásos nevévé vált a jogosult magatartása – tevékenysége vagy mulasztása – miatt. A védjegyjogosultnak ugyanis fel kellene lépnie a védjegyet jogosulatlanul használókkal szemben, illetve a védjegy szótárban szokásos névként történő szerepeltetése ellen a megkülönböztetőképesség megőrzése érdekében, ellenkező esetben a védjegy – különösen a szóvédjegyek – könnyen a köznevesülés áldozatául eshetnek. A megszűnés megállapításának harmadik esete, amikor a lajstromozást követően felmerült ok miatt felborul az összhang a megjelölés és az árujegyzék között, vagyis megtévesztővé válik az áruk vagy szolgáltatások jellege, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében.<sup>64</sup>

A megszűnési esetek többségében az oltalom részlegesen, azaz csak bizonyos áruk vagy szolgáltatások tekintetében is megszűnhet, míg az árujegyzékben szereplő más áruk vagy szolgáltatások tekintetében az oltalom fennmarad. Így például a jogosult csak bizonyos áruk

<sup>63</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 297.

<sup>64</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 296–306.

vagy szolgáltatások tekintetében is lemondhat az oltalomról, vagy csak egy részükre is megújíthatja oltalmát. Ugyanígy egy törlési vagy megszűnés megállapítására irányuló kérelem esetén is előfordulhat, hogy a kérelmező csak bizonyos áruk vagy szolgáltatások tekintetében kéri a védjegy törlését, illetve a megszűnés megállapítását, vagy a kérelem csak bizonyos áruk vagy szolgáltatások tekintetében megalapozott. A jelenleg hatályos szabályozás szerint az olyan korábbi védjegyek, amelyeknek az oltalma már nem áll fenn, nem képezhetik akadályát a későbbi védjegyek oltalmának.<sup>65</sup>

A szerzői jogi védelem megszűnésének kérdésében vissza kell utalni a 4.4. alfejezetben foglaltakra, miszerint az iparjogvédelmi oltalmi formákhoz hasonlóan a szerzői jogi védelem is korlátozott ideig áll fenn, vagyis az alkotás a szerző életében és halálát követő hetven éven át részesül védelemben, a védelmi idő lejártát követően pedig bárki által szabadon felhasználható közkinccsé válik.

## 5. A szerzői jog és a védjegyjog találkozása

Egy egyéni és eredeti jellegű szerzői mű egyúttal egy piaci szereplő áruinak és szolgáltatásainak azonosítására és megkülönböztetésére is szolgálhat, ilyenkor a szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom átfedésbe kerül, függetlenül attól, hogy a szerzői jog és védjegyjog célja merőben különbözik: a szerzői jog a kreativitást védi, míg a védjegyoltalom a származás azonosítására szolgál. A védjegyként használt megjelölésnek nem kell kreatívnak lennie – bár sok esetben a védjegyként lajstromozott megjelölések is kreatívnak mondhatók, ami előnyös a védjegyjogosultak számára –, elegendő, ha megkülönböztetőképességgel rendelkezik, ezáltal alkalmas a védjegyfunkció betöltésére. Bár a szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom célja eltérő, szerepüket is más-más módon töltik be, és a kreativitás is különbözik a megkülönböztetőképességtől, mégis megfigyelhető a szerzői jog és védjegyoltalom közeledése. Védjegyek is lehetnek egyéni, eredeti jellegű szerzői alkotások, és a szerzői jogi védelmet élvező művek is lehetnek megkülönböztetőképességgel rendelkező megjelölések. A művészi elemek még inkább vonzóvá tehetik a fogyasztók számára az egyes árukat és szolgáltatásokat, míg a szerzői jogi védelemben részesülő művek promóciós célból termékeken való felhasználása, azaz a merchandising is egyre fontosabb szerepet tölt be a kreatív iparágak bevételeinek növelése és a márképítés szempontjából. Sok esetben tehát érdemes is törekedni a szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom összehangolására, ilyenkor azonban arra is figyelni kell, hogy az eltérő oltalmi formák a saját kereteik között maradjanak, különös tekintettel a jogok természetére, tartalmára, időtartamára.<sup>66</sup>

<sup>65</sup> I. m. (42).

<sup>66</sup> Jane C. Ginsburg, Irene Calboli: Intellectual Property in Transition: The Several Sides of Overlapping Copyright and Trademark Protection in Niklas Bruun, Graeme B. Dinwoodie, Marianne Levin, Ansgar Ohly (szerk.): Transition and Coherence in Intellectual Property Law, Cambridge University Press, 2021, p. 307–320.



## 5.1. Nemzetközi kitekintés

### 5.1.1. Amerikai Egyesült Államok

A szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom leggyakrabban – az USA-ban különösen – a vizuális karakterek esetében kerül átfedésbe. Az Amerikai Egyesült Államok szerzői jogi törvénye szintén az eredeti szerzői műveket védi, melyek az alkotások széles körét, így többek között a képeket, építészeti alkotásokat, számítógépes szoftvereket, iparművészeti alkotásokat is magukban foglalják, amennyiben azok minimálisan kreatívnak mondhatók. Az USA joga szerint – más jogrendszerekhez hasonlóan – a szerzői jogi védelem nem a szerzőt, hanem a művet védi, és a szerzők kizárólagos jogai meghatározott ideig biztosítottak. Az USA védjegy törvénye szintén hasonló a hazai szabályozáshoz, ugyanis a megkülönböztető-képességet követeli meg a védjegyfunkció betöltéséhez, vagyis ahhoz, hogy a piacon az azonos forrásból származó termékeket, szolgáltatásokat azonosítsa, és a védjegyoltalom mindaddig fennállhat, amíg a védjegy használatban van, és a jogosultjához köthető. Tekintettel azonban arra, hogy a védjegyoltalom korlátlan ideig megújítható, felmerül a kérdés, hogy mi történik a védjegyben megjelenő művel a szerzői jogi védelem lejártát követően. Az Egyesült Államok jogi szabályozása szerint a szerzői jogi védelem a védjegy alkotásként való közzétételétől számított kilencvenöt évig áll fenn (megbízásos tevékenység esetén), vagy a szerző halálától számított hetven évig.<sup>67</sup>

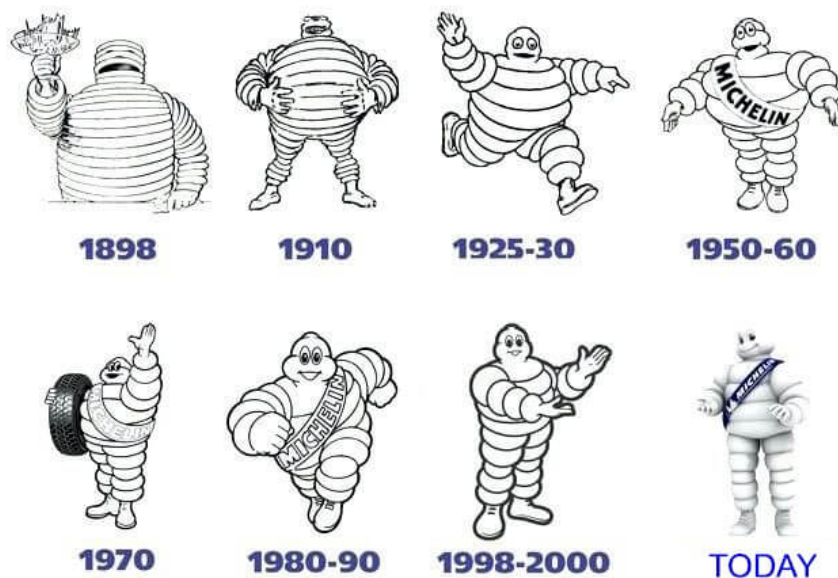
A szerzői jog és a védjegyoltalom átfedésbe kerülhet tehát egyrészt az egyéni, eredeti jellegű szerzői alkotás védjegyoltalomban részesítésével, valamint a védjegy szerzői jogi védelemben részesülő művé adaptálásával. Utóbbi esetben például olyan védjegyekre kell gondolni, amelyek ábrás elemei nem csak megkülönböztetőképeséggel, hanem olyan egyéni, eredeti jelleggel is rendelkeznek, mely művészi alkotássá teszi őket. Ezt gyakran alkalmazzák a gyorsétteremláncok vagy a reggeliző gabonapelyhek gyártói is, akik olyan karaktereket hoznak létre márkájukhoz, melyek szerzői jogi védelemben részesülő alkotásként és megkülönböztetőképeséggel rendelkező védjegyként is szolgálnak egyszerre, de ilyenek például az M&M's drázsé figurái, melyek a drázsészemekhez adott végtagokkal és arckifejezésekkel jöttek létre. Sok karakter azonban változik az idők során, későbbi változataik pedig olyan szinten eltérhetnek az eredeti verziótól, hogy azok származékos műnek minősülnek.<sup>68</sup>

Erre példa az 1889-ben alapított Michelin cég ikonikus logójában megjelenő Bibendum, vagyis a Michelin-figura esete, mely a világ legrégebbi védjegyei közé tartozik 1898. évi megjelenésével. A logó a 19. század vége óta számos változáson esett keresztül, alakja és

<sup>67</sup> Ginsburg, Calboli: i. m. (66).

<sup>68</sup> Ginsburg, Calboli: i. m. (66).

kontúrjai 1936-ig folyamatosan változtak, ezt követően nyerte el ma is ismert formáját.<sup>69</sup> A karakter újragondolt formái is szerzői jogi védelemben és védjegyoltalomban részesülnek.<sup>70</sup>



1. ábra: A Michelin-figura evolúciója<sup>71</sup>

### 5.1.2. Európai Unió

Nagy érdeklődés övezte az elmúlt években az Európai Unió Bírósága (EUB) Levola-ügyben hozott döntését, melyben konkrétan ugyan nem ér össze a szerzői jog és a védjegy jog területe, mégis egyfajta koncepcionális közeledés fedezhető fel. Egy kenhető sajtót gyártó holland cég, a Levola, HEKSENKAAS nevű sajtjának ízén fennálló szerzői jogai sérelmére hivatkozva indított pert Smilde nevű versenytársával szemben annak WITTE WIEVENKAAS nevű sajtjának hasonló íze miatt, és kérte a holland bíróságtól, hogy kötelezzék a Smildét többek között a termék gyártásának és értékesítésének abbahagyására,<sup>72</sup> arra tekintettel, hogy a versenytárs WITTE WIEVENKAAS nevű sajtjának íze a Levolához tartozó HEKSENKAAS sajt

<sup>69</sup> Michelin Man Logo and Its History: <https://blog.logomyway.com/michelin-man-logo/>.

<sup>70</sup> Ginsburg, Calboli: i. m. (66).

<sup>71</sup> Kép forrása: <https://blog.logomyway.com/michelin-man-logo/>.

<sup>72</sup> Salamoni ítélet: az étel ízét nem lehet levédetni: [https://piacesprofit.hu/cikkek/kkv\\_cegblog/salamoni-itelet-az-etel-izet-nem-lehet-levedetni.html](https://piacesprofit.hu/cikkek/kkv_cegblog/salamoni-itelet-az-etel-izet-nem-lehet-levedetni.html).

mint mű többszörözésének minősül. Mivel a holland bíróságok korábban már megállapították, hogy a parfümök szerzői jogi védelemben részesülnek, felmerült a kérdés, hogy az ízek is e körbe eshetnek-e, így a holland Arnhem-Leeuwardeni Fellebbviteli Bíróság az Európai Unió Bírósága elé terjesztette a kérdést.<sup>73</sup> Az EUB megállapította, hogy „*egy élelmiszer íze csak akkor részesülhet szerzői jogi védelemben a 2001/29 irányelv<sup>74</sup> értelmében, ha ezen íz az említett irányelv szerint 'műnek' minősülhet*”.<sup>75</sup> Ahhoz pedig, hogy egy mű szerzői jogi védelem alá essen, eredeti jellegűnek kell lennie, illetve feltétel ezen eredeti szellemi alkotás kifejezése, ugyanis a WIPO Szerzői Jogi Szerződése értelmében a „*szerzői jogi védelem a kifejezési formákra terjed ki, és nem vonatkozik az önmagukban vett ötletekre, eljárásokra, működési módszerekre, illetve a matematikai műveletekre*”.<sup>76</sup> A műnek tehát tartalmaznia kell a szerzői jogi védelem tárgyának kifejeződését, harmadik feltételként pedig annak kellő pontossággal és objektivitással azonosíthatónak kell lennie. Az EUB álláspontja szerint tehát a 2001/29 irányelvben rögzített „mű” fogalma megkövetel egy kellően pontos és objektív módon azonosítható kifejeződést, mely egy adott élelmiszer ízének esetében hiányzik, tekintettel arra, hogy „*az ízek azonosítása lényegében ízérzeteken és -tapasztalatokon alapul, amelyek szubjektívek és változóak. ... Ezenfelül egy élelmiszer ízének pontos és objektív azonosítása, amely lehetővé tenné annak más, hasonló termékek ízétől való megkülönböztetését, nem lehetséges technikai eszközökkel a tudományos fejlődés jelenlegi állása szerint*”.<sup>77</sup>

A bíróság döntésével kapcsolatban kialakult egy olyan nézet, miszerint bár az EUB kifejezetten nem hivatkozott védjegyekkel kapcsolatos esetjogra, illetve jogszabályra, mégis védjegyjogi értelmezés ismerhető fel benne, amellyel kapcsolatban több aggály is felmerül, tekintettel arra, hogy a szerzői jogi védelem és a védjegyoltalom természete, célja, szabályozása eltérő. A Berni Egyezmény szerint „*az 'irodalmi és művészeti művek' kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát lehet könyv, szöveggönyv vagy más írásmű; előadás, szónoki beszéd, szentbeszéd vagy ugyanilyen jellegű egyéb mű; színmű vagy zenés színmű; táncmű vagy némajáték; szöveges vagy szöveg nélküli zenemű; film, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a filmhez hasonló eljárással hoznak létre; rajz, festmény, építészeti mű, szobor, metszet, könyvnyomat; fényképészeti mű, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a fényképészeti művekhez hasonló eljárással hoznak létre; az alkalmazott művészet terméke; illusztráció és térkép; föld-*

<sup>73</sup> Estelle Derclaye: Right and Wrong Analogies: The CJEU's use of Trade Mark Concepts in Copyright and Design Law. *European Intellectual Property Review*, 0142-0461, 42. évf. 2. sz., 2020, p. 78–83.

<sup>74</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

<sup>75</sup> ECLI:EU:C:2018:899: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=207682&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1641510>.

<sup>76</sup> A Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és Hangfelvételekről Szóló Szerződésének kihirdetéséről szóló 2004. évi XLIX. törvény 2. cikk.

<sup>77</sup> ECLI:EU:C:2018:899: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=207682&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1641510>.

*rajzi, tereprajzi, építészeti vagy tudományos vonatkozású tervek, vázlat vagy plasztikai mű*”.<sup>78</sup> Ugyan a felsorolás példálózó jellegű, illetve az „irodalmi és művészeti alkotások” kifejezés is tágan értelmezhető, az illatok és ízek mégsem tartozhatnak e körbe.

Míg a védjegyoltalom célja a piaci szereplők és a fogyasztók védelme az összetéveszthető megjelölések kizárásával, melynek lajstromozással történtő megvalósítása pontosságot és objektivitást igényel, addig a szerzői jog célja a szerzői munka gyümölcsének védelme, a kreativitás, a művek előállításának ösztönzése a másolás megakadályozására lehetőséget biztosítva, mely nem feltétlenül igényel pontosságot és objektivitást, bizonyos esetekben pedig nem is megvalósítható. Felmerülnek olyan problémák, mint például a kutatások szerint az emberek eltérően érzékelik az ízeket és az illatokat, továbbá ízek és illatok esetén a nyilvánossághoz közvetítés joga, illetve a jogsértés megállapítása is kérdéses lenne. A bíróság a pontosság és objektivitás új feltételként való megjelenését a jogbiztonsággal indokolja, azonban e nézet szerint ellentmondó e feltétel megkövetelése tekintettel arra, hogy a szerzői művek alapvetően nem kerülnek nyilvántartásba – a lajstromozott védjegyekkel ellentétben –, az eredeti mű ellenőrzésére sincs lehetőség. E nézet szerint tehát a különböző szellemi tulajdoni formák közötti analógiák aggályosak az oltalmi formák céljainak eltérése miatt.<sup>79</sup>

## 5.2. Hazai átfedések

Ahogy arról már korábban szó esett, a hatályos védjegy törvény meghatározza azokat az okokat, amelyek akadályt képeznek a bejelentett megjelölés védjegyként történő lajstromozásával szemben. Az ilyen lajstromozási akadályt képező okok két nagy csoportját különíti el a Vt., a feltétlen (abszolút) és a viszonylagos (relatív) kizáró okokat. A feltétlen kizáró okok esetében a megjelölés önmagában alkalmatlan a lajstromozásra, mely okok vizsgálata minden eljárásban hivatalból történik az ún. érdemi vizsgálat keretében. Ezzel szemben a viszonylagos kizáró okok mások jogos magánérdekét védik, így csak a korábbi akadályozó jog jogosultjával szemben képeznek lajstromozási akadályt. A Vt. alapján a viszonylagos kizáró okok körén belül elkülöníthető csoportokat képeznek a korábbi védjegyekkel kapcsolatos kizáró okok, a korábbi egyéb jogokkal kapcsolatos kizáró okok, valamint a képviselő, illetve ügynök által jogosulatlanul tett védjegybejelentés, azonban a dolgozat témájából adódóan csak a korábbi egyéb jogokkal kapcsolatos – azon belül is a korábbi szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó – kizáró okokkal foglalkozunk részletesebben. Tekintettel arra, hogy az iparjogvédelmi oltalmi formákhoz hasonlóan a védjegy jognak is alapelve a kizárólagosság, ahhoz, hogy a lajstromozott védjegy mások jogainak sérelme nélkül legyen használható, biztosítani kell, hogy a védjegy ne ütközzön más védjegyekkel, illetve egyéb kizárólagos

<sup>78</sup> 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről 2. cikk (1) bekezdés.

<sup>79</sup> *Derclaye*: i. m. (73).

jogokkal. A Vt. alapján tehát nemcsak az olyan megjelölések vannak kizárva az oltalomból, amelyek korábbi védjegyoltalomba ütköznek, hanem azok is, amelyek mások egyéb kizárólagos jogát sértenék.<sup>80</sup> A Vt. a korábbi egyéb jogokkal kapcsolatos viszonylagos kizáró okok körében rendelkezik arról, hogy „nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, amely más korábbi szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó vagy iparjogvédelmi jogába ütközne”.<sup>81</sup> A Vt. ezen pontjára történő hivatkozás során azt kell vizsgálni, hogy a védjegy a bejelentési napján történő használata esetén más szerzői jogi vagy iparjogvédelmi jogába ütközne-e. A más korábbi szerzői joga a szerzői jogi törvényben meghatározott oltalmat foglalja magában, ezért a Vt. ezen rendelkezése egy olyan keretrendelkezésnek tekinthető, melyet – többek között – a szerzői jogi törvény tölt meg tartalommal.<sup>82</sup>

Arra a kérdésre, hogy a szerzői jog sérelme a gyakorlatban miként fordulhat elő a védjegyjogban, a megjelöléstípusok sokfélesége és bővülése miatt csak példálózó válasz adható. Szerzői jogba ütközhet egy szómegjelölés, mely például egy szerzői jogi védelem alatt álló irodalmi mű címét vagy jellegzetes karakterének nevét, egy dalcímet vagy dalszövegrészletet, esetleg műsorcímet tartalmaz. Egy ábrás megjelölés sértheti például rajzok, festmények, fotóművészeti alkotások vagy filmalkotásokban szereplő karakterek megjelenésével kapcsolatos, de akár a logótervező grafikus szerzői jogait, amennyiben a védjegybejelentő nem kapott engedélyt a kereskedelmi célú felhasználásra. Egy iparművészeti alkotás, szobor szerzői jogi védelmére sérelmes lehet például egy térbeli megjelölés, míg egy zeneműre nézve egy hangmegjelölés vagy multimédia-megjelölés.<sup>83</sup>

Amennyiben a megjelölés egésze vagy akár egy eleme szerzői jogi védelem alatt áll, a szerzői jogi védelem jogosultja felszólalás vagy törlési kérelem keretében hivatkozhat erre. A szerzői jogra történő hivatkozás sikerességéhez azonban nem elegendő egy alkotás létezéséről nyilatkozni. A felszólalónak vagy kérelmezőnek első lépésként azt kell bizonyítania, hogy létezik olyan mű, mely szerzői jogi védelemben részesülhet.<sup>84</sup> Itt vissza kell utalni a szerzői jog keletkezésével kapcsolatos korábbi megállapításokra, miszerint a szerzői jogot – az iparjogvédelmi jogokkal ellentétben – nem egy hatósági aktus keletkezteti, hanem az a mű keletkezésétől fogva automatikusan fennáll, ebből következően azonban a szerzői jog jogosultjának nem áll rendelkezésére okirat, illetve közhiteles nyilvántartás sem tanúsítja e jog fennállását. Okirat vagy közhiteles nyilvántartás hiányában a bizonyítás is lényegesen nehezebb, így amennyiben a szerzői jog jogosultja nem vetette művét önkéntes műnyilvántartásba, az 1884 óta működő, SZTNIH mellett tevékenykedő Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) szakvéleménye segítségére lehet a szerzői jog fennállásának alátámasztásában.<sup>85</sup>

<sup>80</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 106–108.

<sup>81</sup> Vt. 5. § (1) bekezdés b) pontja.

<sup>82</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 171–173.

<sup>83</sup> Faludi, Lukácsi: i. m. (40), p. 171–173.

<sup>84</sup> I. m. (42).

<sup>85</sup> Gondol, Legeza: i. m. (15), p. 27–28.

Vizsont mi történik akkor, ha sem önkéntes műnyilvántartás, sem szakvélemény nem áll rendelkezésre (ami egyébként a leggyakoribb eset a szerző sérelmével kapcsolatos védjegy-eljárások során)? Ez esetben az SZTNH-nak kell értékelnie, hogy a felszólaló vagy a kérelmező által hivatkozott mű (szóösszetétel, logó, stb.) szerzői alkotásnak minősül-e. Ennek vizsgálata során a hivatal figyelembe veszi a bíróságok gyakorlatát hasonló kérdésekben, valamint az SZJSZT következetes álláspontját, így például egy támadott ábrás megjelölés esetén azt, hogy a megjelölés grafikai kialakítása egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik-e.

Az SZJSZT 1/2005 számú, a grafikai alkotás szerzői jogi védelméről szóló szakvéleménye szerint az új Sztj. hatálybalépése óta az az elv alkalmazandó, „*amely kizárja a mereven dogmatikus, monista szerzői jogi elméletek által időnként sugallt olyan fajta ismérvek figyelembevételét, mint hogy a műben a személyiségnek valamilyen 'misztikus' magasabb rendű módon kell kifejeződnie*”.<sup>86</sup> A szakvélemény visszautal egy korábbi, a 38/2003 számú szakértői véleményre is, amely úgy határozza meg, hogy milyen szellemi alkotás minősülhet szerzői műnek, hogy „*olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata*”.<sup>87</sup> A megrendelésre készülő logók esetében a logótervezőnek például a betűformák megválasztásánál és a szövegnek a logó struktúráján belüli elhelyezésénél van lehetősége saját alkotótevékenységre. Az SZJSZT 17/2012 számú, a logó szerzői jogi védelméről szóló szakvéleménye szerint „*alkotásnak a gondolatot másoktól elhatárolható, egyéni módon kifejeződő mű minősül. Az alkotás egyéni jellege abban áll, hogy valamilyen formában visszatükrözi a szerző tulajdonságait, szubjektivitását, képességeit, intellektualitását, kreativitását, magán hordja a szerző személyiségjeit. Az eredeti jelleg megállapításához elengedhetetlen, hogy az adott körülmények között lehetőség legyen többféle kifejezési módra, ezek közül a szerző egyéni módon választhassa és válassza ki a kifejezési módok egyikét vagy másikat. Az alkotás akkor eredeti, ha nem csupán egy meglévő másik mű variánsa. Az eredetiség az alkotás önállóságát, különlegességét, más művektől való különbözőségét, elhatárolhatóságát, azaz az általa okozott benyomás megismételhetetlenségét fejezi ki*”.<sup>88</sup>

A felszólalónak vagy a kérelmezőnek következő lépésként azt kell igazolnia, hogy ő a szerzői jogi védelem jogosultja, ugyanis a szerzői jogi jogosultsággal kapcsolatos viszonylagos kizáró okra csak a jog jogosultja, illetve felhasználási szerződés alapján a felhasználásra jogosult személy hivatkozhat. A szerzőség megállapításához az SZTNH-nak azt kell

<sup>86</sup> SZJSZT-1/2005: Grafikai alkotás szerzői jogi védelme: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/41282/download?token=G21hxuAY>.

<sup>87</sup> SZJSZT-38/2003: Külsős óraadók előadásainak szerzői jogi védelme: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/41388/download?token=jMN9aFCj>.

<sup>88</sup> SZJSZT-17/2012: Logó szerzői jogi védelme: [https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT\\_szakvelemenyek\\_pdf/szjszt\\_szakv\\_2012\\_17.pdf](https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenyek_pdf/szjszt_szakv_2012_17.pdf).

vizsgálja, hogy szerzői mű milyen körülmények között jött létre, ezért érdemes az ezt alátámasztó bizonyítékokat is benyújtani az eljárás során. Az alapfeltételként értelmezhető, szerzői védelmet élvező mű létezésén és a szerzői jogi jogosultság fennállásán túl harmadik feltételként azt is bizonyítani kell a felszólalónak vagy a kérelmezőnek, hogy konkrétan milyen módon valósul meg a szerzői jog sérelme. Erre vonatkozó érvelés és azt alátámasztó bizonyítékok hiányában a szerzői jogi jogosultsággal kapcsolatos viszonylagos kizáró okra hivatkozás nem tekinthető megalapozottnak.<sup>89</sup>

## 6. HIVATALI GYAKORLAT

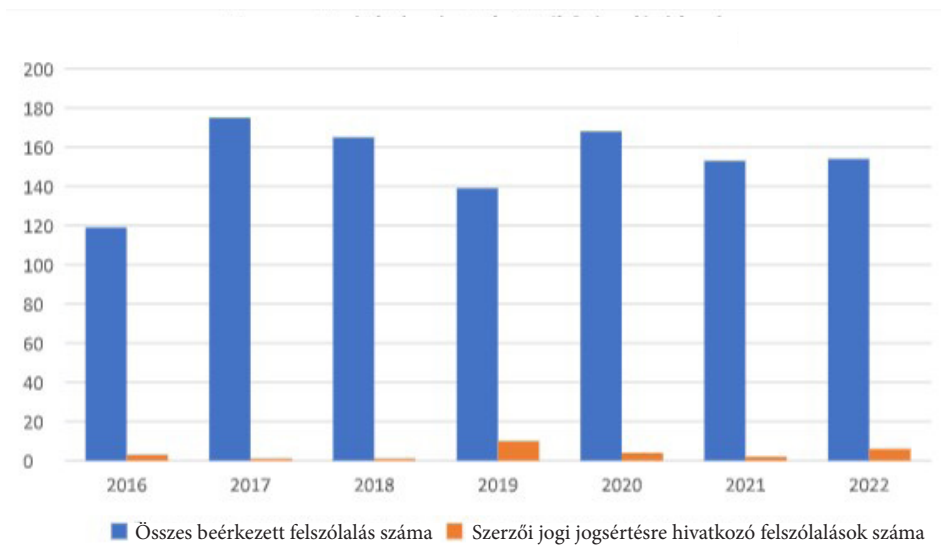
### 6.1. Statisztikai adatok

A szerzői jogi jogsértés mint viszonylagos kizáró ok védjegyeljárásokban való előfordulási arányainak szemléltetésére a 2016 és 2022 közötti időszak statisztikai adatai közül a 2016–2019. évek a 2019. évi Vt.-módosítást megelőző szabályozásról, míg a 2019 utáni periódus a hatályos Vt. szerinti eljárásokról ad képet. A statisztika összeállításához a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Védjegy és Design Főosztályának nyilvántartása szolgált alapul.

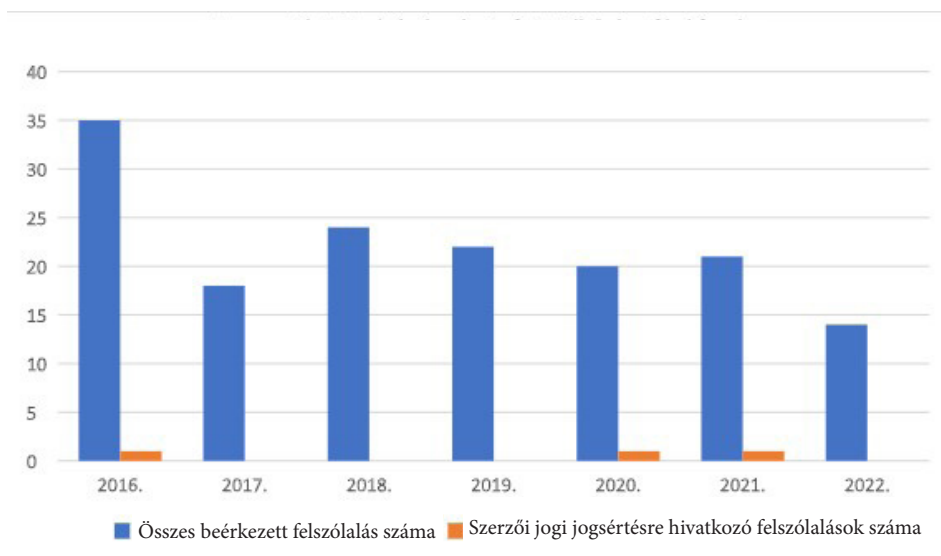
Első lépésként a hivatalhoz beérkezett, viszonylagos kizáró okként a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára – más korábbi szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó vagy iparjogvédelmi jogába ütköző megjelölés – is hivatkozó felszólalások és törlési kérelmek valamennyi felszólalás és törlési kérelem közötti megoszlása került górcső alá elkülönítve nemzeti és nemzetközi védjegyeljárások vonatkozásában. Ez alapján megállapítható, hogy a 2019. évet követően az SZTNH-hoz beérkezett, nemzeti védjegyeljárásokat érintő felszólalások száma összességében emelkedett, ezzel szemben a szerzői jogi jogsértéssel kapcsolatos felszólalások aránya csökkent (2. ábra). Míg 2019-ben a beérkezett felszólalások 7,2 százaléka hivatkozott a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára, addig 2020-ban 2,4 százalékra, 2021-ben pedig 1,3 százalékra csökkent ez az arány. A 2022. év az előző két év adataihoz képest emelkedést mutat 3,9 százalékos arányával, azonban ez az eredmény így is alig több, mint fele a 2019-ben látható kiemelkedő számnak.

A nemzeti eljárásokat érintő felszólalások számának alakulásával éppen ellentétes képet mutat a nemzetközi védjegyeljárásokat érintő felszólalások megoszlása. A 2019. évet követően a hivatalhoz beérkezett, nemzetközi védjegyeljárásokat érintő felszólalások száma csökkent, azonban a szerzői jogi jogsértéssel kapcsolatos felszólalások aránya emelkedett (3. ábra). 2019-ben a nemzetközi védjegyeljárások során nem érkezett szerzői jogi jogsértésre hivatkozó felszólalás, ezzel szemben a 2020-ban beérkezett felszólalások 5 százaléka, a 2021-ben érkezett felszólalásoknak pedig 4,7 százaléka hivatkozott a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára. A 2022. év ismét visszaesést hozott e tekintetben, ugyanis a 2017–2019. évekhez hasonlóan nem érkezett a szerzői jog sérelmével kapcsolatos felszólalás.

<sup>89</sup> I. m. (42).



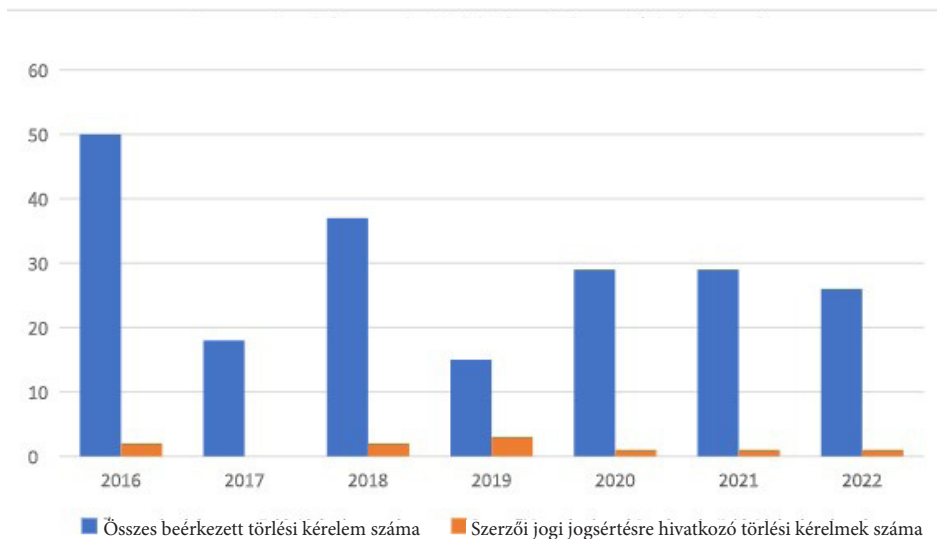
2. ábra: Nemzeti eljárásokat érintő felszólalások eloszlása



3. ábra: Nemzetközi eljárásokat érintő felszólalások eloszlása

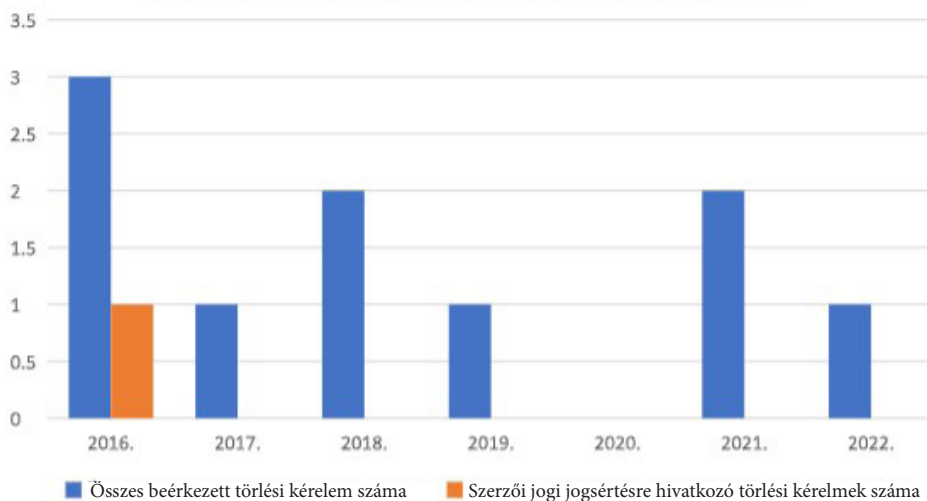


A lajstromozott nemzeti védjegyek törlésére irányuló kérelmek száma a felszólalással érintett nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárások számához hasonlóan alakult, tekintettel arra, hogy a 2019. évet követően az SZTNH-hoz beérkezett, nemzeti védjegyek törlésére irányuló kérelmek száma emelkedett, azonban a szerzői jogi jogsértés miatti kérelmek aránya csökkent (4. ábra). Míg a 2019-ben beérkezett törlési kérelmek 20 százaléka hivatkozott a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára, addig 2020-ban és 2021-ben 3,4 százalékra, 2022-ben pedig 3,8 százalékra csökkent ez az arány.



4. ábra: Nemzeti védjegyek törlésére irányuló kérelmek eloszlása

Alapvetően alacsony számban érkeznek lajstromozott nemzetközi védjegyek törlésére irányuló kérelmek az SZTNH-hoz, ezen belül pedig különösen ritka a szerzői jogi jogsértést jogcímként megjelölő kérelmek száma. 2016-ban a Magyarország tekintetében elismert nemzetközi védjegyek ellen érkezett törlési kérelmek egyharmadát tette ki a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozó kérelmek száma, az ezt követő hat évben viszont nem érkezett szerzői jogi jogsértés miatti törlési kérelem a hivatalhoz nemzetközi védjegy ellen (5. ábra).

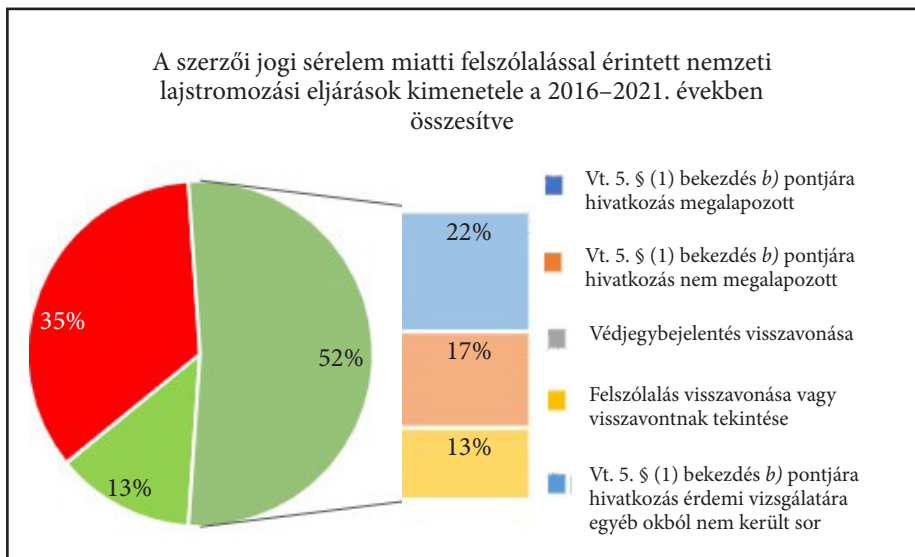


5. ábra: Nemzetközi védjegyek törlésére irányuló kérelmek eloszlása

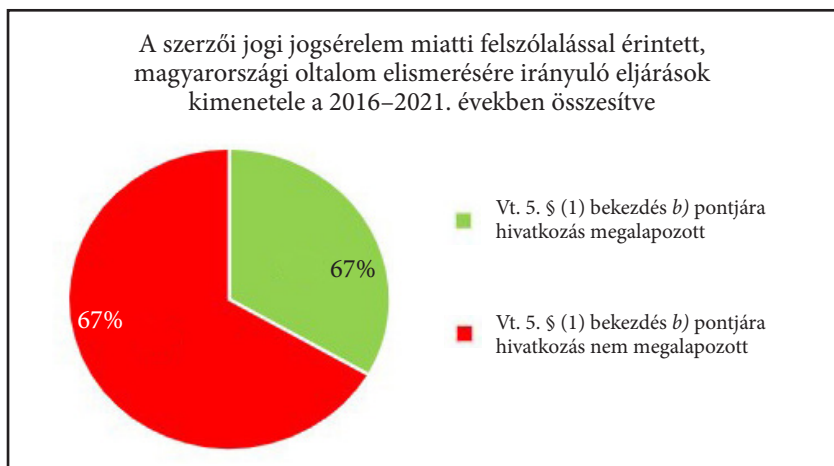
A statisztikában a szerzői jogi jogsértésre hivatkozó felszólalások és törlési kérelmek a hivatalhoz beérkezésük éve szerint vannak csoportosítva. Tekintettel azonban arra, hogy a felszólalással érintett lajstromozásra irányuló eljárások, illetve különösen a törlési eljárások, melyek esetében főszabály szerint szóbeli tárgyaláson dönt a hivatal, több mint egyéves időtartamot is igénybe vehetnek, az eljárásokat befejező döntések meghozatalára a következő naptári években kerül sor. A fentiek miatt a 2022. évben beérkezett felszólalások és törlési kérelmek tekintetében érdemi eljárást befejező döntések meghozatalára még nem került sor, ezért az eljárások befejezése szempontjából kizárólag a 2016–2021. évek adatai vannak összesítve a 6. és 7. ábrán látható diagramon.

A 6. ábraként jelzett diagram adatai szemléltetik, hogy a szerzői jog sérelmére is hivatkozó felszólalással érintett, nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárások több mint harmadában a szerzői jogi jogsértés fennállása nem került megállapításra. Az eljárások több mint felében a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozás megalapozottságának vizsgálatára pedig sor sem került, ugyanis az ilyen eljárások közel negyede a védjegybejelentés visszavonásával zárult. Azonban tekintettel arra, hogy ezen ügyekben a felszólaló számára sérelmes megjelölés lajstromozására végül – jelentős mértékben a felszólalás hatására – nem került sor, a szerzői jog sérelmére hivatkozó fél szemszögéből eredményesnek mondható. Ha ehhez a számhoz hozzáadjuk a szerzői jog sérelmére hivatkozó felszólaló számára abszolút sikeres, azaz a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozás megalapozottságát megállapító döntések számát – melyek aránya egyébként megegyezik az olyan, a felszólalás érdemi

vizsgálata nélküli befejezések arányával, melyek a felek egyezségével vagy egyéb módon zárultak –, összesítve továbbra is csak az eljárások alig több mint egyharmada, csupán 35 százaléka tekinthető eredményesnek a szerzői jog sérelmére hivatkozás szempontjából.



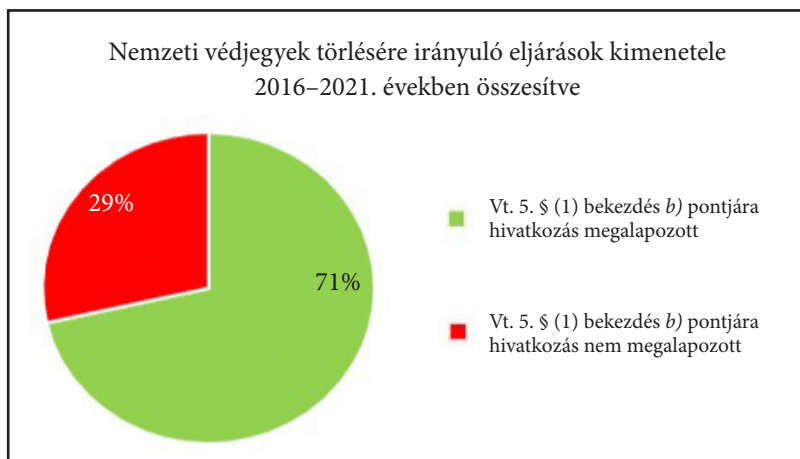
6. ábra: Szerzői jogi sérelem miatti felszólalással érintett nemzeti lajstromozási eljárások befejezései



7. ábra: Szerzői jogi sérelem miatti felszólalással érintett, magyarországi oltalom elismerésére irányuló eljárások befejezései

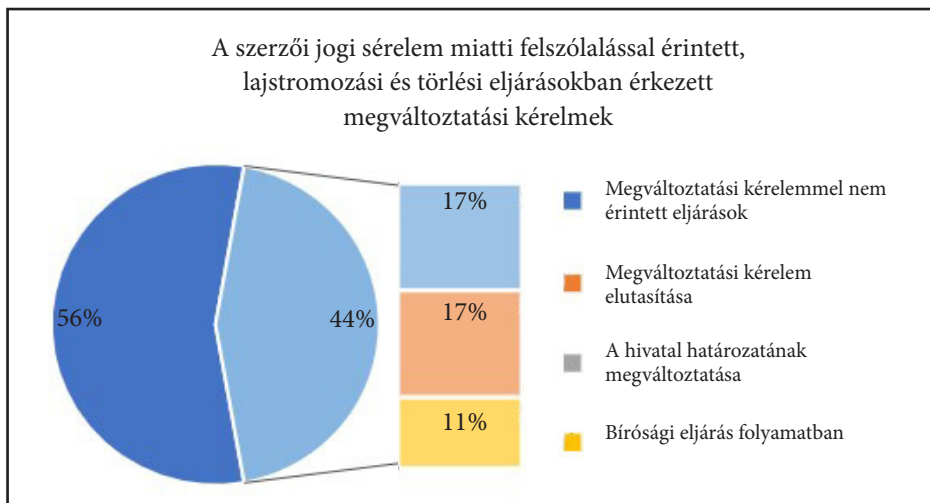
Hasonló arány figyelhető meg a 7. ábraként jelzett diagram adatai alapján a nemzetközi eljárások vonatkozásában is, ugyanis a szerzői jog sérelmére is hivatkozó felszólalással érintett, magyarországi oltalom elismerésére irányuló eljárások csupán egyharmada zárult a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozás megalapozottságát megállapító határozattal a 2016 és 2021 közötti időszakban. Továbbá tekintettel arra, hogy a nemzetközi eljárások során a szerzői jog sérelmére hivatkozó felszólalások érdemi vizsgálatára minden esetben sor került, az eljárások kétharmada abszolút eredménytelennek tekinthető a szerzői jogi jogosultság érvényesítése szempontjából.

A szerzői jogi jogsértést jogcímként megjelölő törlési eljárások kimeneteléről készített statisztika ismertetéséhez szükséges megjegyezni, hogy a szerzői jogi jogsértésre hivatkozó, lajstromozott nemzetközi védjegyek törlésére irányuló kérelmek rendkívül alacsony számára tekintettel a grafikon elkészítésekor kizárólag a nemzeti védjegyek törlésére irányuló, szerzői jogi jogsérelemmel kapcsolatos eljárások kimenetelének vizsgálata történt a korábbiakban kifejtett okok miatt szintén kizárólag a 2016-2021. évek vonatkozásában (8. ábra). Az ezen időszakban vizsgált törlési eljárások során érdemi vizsgálat nélkül eljárás megszüntetésére nem került sor, vagyis valamennyi kérelem Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozása megalapozottságának vizsgálatára sor került. Az adatok alapján megállapítható, hogy az eljárások kimenetele fordított arányt mutat a felszólalással érintett, nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárások befejezési arányaival, ugyanis a törlési eljárások több mint kétharmadában, 71 százalékában eredményes volt a kérelmező szerzői jogi jogsérelemre hivatkozása, és csak 29 százalékban kerültek elutasításra a törlési kérelmek a szerzői jogi sérelemre hivatkozás megalapozatlansága miatt.



8. ábra: Szerzői jogi sérelem miatti, nemzeti védjegy törlésére irányuló eljárások befejezési

Elgondolkodtató arányt mutat továbbá a szerzői jogi jogsértéssel mint viszonylagos kizáró okkal kapcsolatos hivatali érdemi döntésekkel szemben (tehát nem számítva az eljárás megszüntetésével vagy a felszólalás visszavonása, visszavontnak tekintése miatti lajstromozással záruló ügyeket) érkezett megváltoztatási kérelmek számának és a Fővárosi Törvényszékhez való felterjesztésüket követő bírósági eljárások kimenetelének alakulása (9. ábra). Itt vissza kell utalni az előzőekben kifejtettekre, miszerint a felszólalással érintett, illetve a törlési eljárások lefolytatása hosszabb időt vesz igénybe, ezért a 2022-ben érkezett felszólalások és törlési kérelmek tekintetében érdemi döntés még nem született, ezért az SZTNH döntéseivel szemben benyújtott megváltoztatási kérelmek szempontjából is csak a 2016–2021 évek adatai vizsgálhatók. Ezek alapján megállapítható, hogy a 2016–2021 közötti öt éves időszakban az SZTNH-hoz érkezett, szerzői jogi sérelemre is hivatkozó összes, felszólalást és törlési kérelmet érdemben vizsgáló eljárás közel felében megváltoztatási kérelem érkezett. A megváltoztatási kérelmekkel kapcsolatos bírósági döntések egyenlően oszlanak meg a megváltoztatási kérelmet elutasító és a hivatal határozatát megváltoztató végzések számát tekintve. Egy felszólalásban és törlési kérelemben jellemzően több kizáró okot is megjelöl a felszólaló és kérelmező, és sok esetben előfordul, hogy nem a teljes hivatali döntést, hanem csupán bizonyos kizáró okokkal kapcsolatos indokolást érint a megváltoztatási kérelem. Az ebből adódó torzulásokat elkerülendő, a lenti diagramon kizárólag azok a megváltoztatási kérelmek kerültek feltüntetésre, melyek a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozás megalapozottságával (is) kapcsolatos hivatali döntést vizsgálták.



9. ábra: Szerzői jogi sérelem miatti felszólalásos és törlési eljárások során érkezett megváltoztatási kérelmek megoszlása

A Vt. 5. § (1) bekezdés *b)* pontjára történő hivatkozást, a hivatal által megalapozatlannak ítélt döntésekkel kapcsolatos megváltoztatási kérelmek kétharmadát utasította el a törvényszék, tehát megállapítható, hogy az esetek többségében osztotta a hivatal álláspontját. Érdekesebb arány figyelhető meg a hivatal által megalapozottnak ítélt szerzői jogi sérelemmel kapcsolatos eljárások során érkezett megváltoztatási kérelmek elbírálását illetően. A Fővárosi Törvényszék ugyanis nagyjából egyenlő arányban döntött az ilyen hivatali határozatok megváltoztatásáról és helybenhagyásáról, így ezen bírósági megállapítások egyelőre nem alkalmasak az SZTNH gyakorlatának alakítására. A következő alfejezetekben a fenti statisztikákban megjelenő döntések közül szerepel néhány.

## 6.2. Kicsi Gesztenye – eszik vagy nézik?

A bejelentő a KICSI GESZTENYE szómegjelölés lajstromoztatása céljából nyújtott be védjegybejelentést a 30. áruosztályba tartozó – többek között péksütemények és cukrászsütemények – áruk vonatkozásában. A bejelentett szómegjelölést az általa készített sütemény fantázianeveként használta, mely 2018-ban elnyerte az „Ország tortája” címet.



10. ábra: Kicsi Gesztenye torta fotója<sup>90</sup>

A felszólaló – a Vt. 4. § (1) bekezdés *b)* és *c)* pontja, azaz a korábbi, jó hírnevű védjegyével való összetéveszthetőségre hivatkozás mellett – a Vt. 5. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján is kérte a bejelentés elutasítását, tekintettel arra, hogy a felszólaló cég gyártja a Kicsi Gesztenye Klub című gyerekműsort, és a műsor szerzői és szomszédos jogaival is ő rendelkezik.

A bejelentett szómegjelöléssel azonos, „Kicsi Gesztenye” című dal<sup>91</sup> vonatkozásában – a felszólaló nyilatkozatával összhangban – megállapítható volt, hogy annak szerzői jogaival

<sup>90</sup> Fotó: Egy Csepp Figyelem Alapítvány, a kép forrása: [http://medicalonline.hu/kitekinto/cikk/ez\\_a\\_gyoztes\\_cukormentes\\_orszagtorta](http://medicalonline.hu/kitekinto/cikk/ez_a_gyoztes_cukormentes_orszagtorta).

<sup>91</sup> Az 1994-ben alapult TNT magyar popegyüttes 2001-ben kiadott „Másképpen” című albumának egyik dala.

kizárólagosan egy harmadik személy, a TNT zenekar frontembere, Dobrády Ákos rendelkezik, ezért az SZTNH kizárólag a „Kicsi Gesztenye Klub” című műsor vonatkozásában vizsgálta a szerzői jog fennállását.

A hivatalnak az eljárás során azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott védjegy bármely eleme szerzői alkotásnak minősül-e, és ennek fennállása esetén a kérelmező jogosult-e a szerzői jogi védelemből eredő jogok gyakorlására, továbbá az adott körülmények között konkrétan miként valósul meg a szerzői jog sérelme.



11. ábra: Kicsi Gesztenye Klub albumborítója<sup>92</sup>

Az első körülmény vonatkozásában a bíróságok gyakorlatát és az SZJSZT hasonló kérdésekben kialakított következetes álláspontját is figyelembe véve a hivatal megállapította, hogy a „Kicsi Gesztenye Klub” elnevezés, mint a felszólaló által készített műsor sajátos címe, egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, így szerzői jogi védelemben részesül.

A felszólaló arról nyilatkozott, hogy a „Kicsi Gesztenye” című dal sikere miatt annak szerzője, Dobrády Ákos alkotta meg a Kicsi Gesztenye karaktert, és létrehozta a Kicsi Gesztenye Klubot. A KICSI GESZTENYE KLUB szómegjelölés 2015-ben került védjegyként lajstromozásra 216 985 lajstromszámon, és a védjegy egyik jogosultja maga a szerző, Dobrády Ákos volt. A 216 985 lajstromszámú védjegy a benyújtott védjegyházassági szerződés alapján 2019-ben került átruházásra a felszólaló cég részére – amelynek a szerző maga is tagja. Ugyan a vizsgált eljárás során szerzői joggal kapcsolatos felhasználási szerződés nem került benyújtásra, azonban a körülmények alapján – vagyis hogy a felszólaló cég a szerző hoz-

<sup>92</sup> A Kicsi Gesztenye Klub 2016-ban megjelent „A kerek világ nyomában” című albumának borítója. A kép forrása: <https://open.spotify.com/album/7mE2nx74GVchodfTf7644v>.

zájárulásával használja a műsor címét tartalmazó védjegyet gazdasági tevékenysége körében – az SZTNH igazoltnak tekintette a felszólaló, mint a műsorcímhez kapcsolódó szerzői vagyoni jogok jogosultja, felszólalásra való jogosultságának fennállását, mely körülményt a bejelentő sem vitatott.

A harmadik feltétel, azaz a szerzői jog sérelmének fennállása körében azonban a felszólaló nem terjesztett elő arra vonatkozó érvelést, miként valósítja meg szerzői jogának sérelmét a bejelentett megjelölés, valamint ennek igazolására dokumentumokat sem csatolt. Erre tekintettel a hivatal a felszólaló szerzői jogának sérelmét nem állapította meg. A hivatal továbbá egyik kizáró okra való hivatkozást sem tartotta megalapozottnak, ezért a bejelentett megjelölést védjegyként lajstromozta.<sup>93</sup>

A felszólaló valamennyi lajstromozást gátló okra kiterjedő megváltoztatási kérelmet terjesztett elő, mely azonban a szerzői jog megsértésével kapcsolatos érvelést szintén nem tartalmazott. Erre tekintettel a kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszék döntésében megállapította, hogy a hivatal álláspontja érdemben helyes, ugyanis – bár a bejelentő (a bírósági eljárásban kérelmezett) nem vitatta, hogy a „Kicsi Gesztenye Klub” szóösszetétel szerzői jogai a felszólalóhoz (a bírósági eljárásban kérelmezőhöz) fűződnek – a felszólaló sem érvelést, sem bizonyítékot nem nyújtott be annak tekintetében, hogy a bejelentett megjelölés milyen formában valósít meg szerzői jogi jogsértést, ezért e lajstromozást gátló ok fennállását a bíróság nem látta igazoltnak.<sup>94</sup>

### 6.3. A Firpo testvérek dühbe jönnek

223 937 és 223 936 lajstromszámokon állt oltalom alatt a 12. és 13. ábrán látható CHARLIE FIRPO és JOHNNY FIRPO ábrás védjegy, melyek ellen érkezett törlési kérelmekben – a Vt. 3. § (1) bekezdés *c*) pontja, a 4. § (1) bekezdés *b*) és *c*) pontja és az 5. § (1) bekezdés *a*) pontja megjelölése mellett – a kérelmező korábbi szerzői jogba ütközésre is hivatkozott. A kérelmező előadta, hogy kizárólagos szerződéses kapcsolatban áll Bud Spencer és Terence Hill filmszínésszel, ennek alapján jogosult a hozzájuk tartozó szerzői és iparjogvédelmi jogok érvényesítésére is.

A hivatalnak első lépésként azt kellett vizsgálnia, hogy a támadott védjegy, illetve annak valamely eleme szerzői alkotásnak minősül-e. A szerzői jogi törvény 1. §-ában szereplő példálózó felsorolás egyik elemeként szerepelteti a filmalkotást mint szerzői jogi védelem alá tartozó alkotást, továbbá a 64. § (1) bekezdése szerint a filmalkotás olyan mű, amelyet meghatározott sorrendbe állított mozgóképek hang nélküli vagy hanggal összekapcsolt sorozatával fejeznek ki, függetlenül attól, hogy milyen adathordozón rögzítették. Az irodalom, tudomány és a művészet körébe tartozás, valamint a szerző szellemi tevékenységéből fakadó

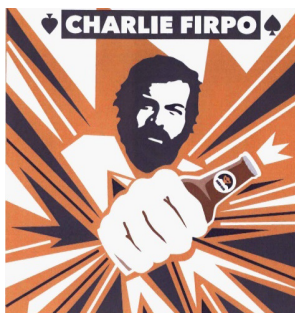
<sup>93</sup> Az SZTNH M1902048/19 számú határozata.

<sup>94</sup> A Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.437/2021/5. számú végzése.



egyéni, eredeti jelleg a filmalkotás szerzői jogi védelméhez is szükséges feltételek, melyek abban az esetben állnak fenn, ha a filmalkotás tartalmában, stílusában megjelenik az alkotó személyisége, gondolatai.<sup>95</sup>

Az SZTNH megállapította, hogy a kérelmező által hivatkozott „És megint dühbe jövünk”<sup>96</sup> című filmalkotás és a benne szereplő Charlie és Johnny Firpo karakter – egyéni és eredeti jelleggel rendelkező figurákként – szerzői jogi védelem alá tartozik, továbbá tekintettel arra, hogy a filmben közreműködő előadóművészek színjátékukkal egyéni, eredeti teljesítményt nyújtanak, Bud Spencer és Terence Hill teljesítménye is védelmet élvez.



12. ábra: 223937 lajstromszámú védjegy és Charlie Firpo szerepében Bud Spencer<sup>97</sup>

A hivatalnak következő lépésben azt kellett megvizsgálnia, hogy a szerzőség, a szerzői jogi védelemből eredő jogok kit illetnek meg. A Berni Uniós Egyezményvel és az uniós joggal összhangban álló, hatályos magyar szabályozás minden alkotót a film szerzőjének tekint, aki szellemi tevékenységéből fakadó egyéni és eredeti jellegű hozzájárulásával közreműködik a filmalkotás létrejöttében, így többek között a forgatókönyvíró, filmzeneszerzőt, rendezőt, operatőrt, koreográfust, azonban egy konkrét film szerzőinek meghatározása egyedi mérlegelés tárgya. A filmalkotás létrejöttéhez azonban alkotó módon járul hozzá a filmben szereplő karaktert szellemi tevékenységéből fakadó egyéni és eredeti jelleggel, saját értelmezésében megformáló előadóművész is, akinek teljesítménye ezáltal szomszédos jogi védelmet élvez.

A vizsgált ügyben a kérelmező által bizonyítékként csatolt merchandising szerződésre is figyelemmel az SZTNH megállapította, hogy Bud Spencer és Terence Hill licenzbeadók jogosultjai a szerzői jogoknak, beleértve a Charlie és Johnny Firpo jellegzetes karaktereihez

<sup>95</sup> Grad-Gyenge Anikó: Film és szerzői jog. A megfilmesítési szerződés. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság MédiaTanács Média tudományi Intézete, 2016, p. 32.

<sup>96</sup> Eredeti olasz címén „Pari e dispari”, 1978-ban bemutatott filmvígjáték Sergio Corbucci rendezésében, főszerepben Bud Spencer és Terence Hill színészekkel, akik a Charlie és Johnny Firpo testvérpárt alakítják.

<sup>97</sup> Kép forrása: <https://pin.it/6yPP8Tf>.

fűződő jogokat, melyek vonatkozásában – a mellékelt licencszerződésekre tekintettel – a kérelmező felhasználási jogokkal rendelkezik, ezért e viszonylagos törlési ok alapján fellépni volt jogosult.

A hivatkozott viszonylagos kizáró ok alkalmazásának harmadik feltételeként a szerzői jog sérelmének fennállását kellett vizsgálni. Itt szót kell ejteni a filmalkotásokhoz fűződő merchandising fontosságáról, melynek ugyan jogilag pontosan kidolgozott fogalma nincs, de a film címének és szereplői nevének, ábrázolásának kereskedelmi értékesítéseként foglatható össze. Bár a hatályos magyar szerzői jogi törvény nem nevesíti a merchandisingjogot,<sup>98</sup> 16. § (3) bekezdésének rendelkezésével – miszerint „a szerzőt megilleti a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi hasznosításának és az ilyen hasznosítás engedélyezésének kizárólagos joga is” – a vagyoni jogok körébe utalja. Az alkotások ilyen célú felhasználása tehát a szerző engedélyezése alá eső felhasználási jogot képez.<sup>99</sup> A felhasználás azonban csak akkor engedélyköteles, ha olyan alakra vonatkozik, mely jellegzetes, ezáltal az eredeti művet idézi fel.<sup>100</sup> A merchandisingon belül elkülöníthető a fiktívkarakter-merchandising (*merchandising of fictional characters*), a személyiségmerchandising (*personality merchandising*), valamint az image merchandising. A fiktívkarakter-merchandising a merchandising legrégebb és legismertebb formája, a fiktív karakter nevének, megjelenésének reklám-, marketingcélú megjelenítése. Ebbe a kategóriába tartoznak a rajzfilmfigurák, így például Walt Disney Mickey egere. A személyiségmerchandising a merchandising egy viszonylag új fajtája, melynek során valós személyek alapvető tulajdonságai, neve, képmása, hangja, személyiségjegyei kerülnek felhasználásra. Az image merchandising pedig a merchandisingnak az a fajtája, melynek során egy valós személy, színész által megformált fiktív film- vagy sorozatszereplő kerül kereskedelmi felhasználásra, bizonyos termékek és szolgáltatások promotálása, reklámozása és egyéb marketinggel kapcsolatos tevékenység körében. A közvéleménynek ilyen esetekben nehéz szétválasztani a szerepet játszó színészt és az eljátszott karakterét (mint például Krokodil Dundee vagy Columbo esetében), így a színész azon ábrázolása, amely az adott szerepéhez köthető – így különösen egy-egy emlékezetes jelenet szövege, koreográfiája vagy a színész megjelenése a filmben – mind az image merchandising eleme.<sup>101</sup>

<sup>98</sup> Dr. Takó Sándor: A filmkészítés folyamatát övező polgári jogi kérdések Magyarországon és az Egyesült Államokban, különös tekintettel a szerzői jogra. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. (119.) évf. 1. sz. 2014. február.

<sup>99</sup> Grad-Gyenge: i. m. (95), p. 70.

<sup>100</sup> Takó: i. m. (98).

<sup>101</sup> World Intellectual Property Organization: Character Merchandising. Report Prepared By The International Bureau, 1994. december.



13. ábra: 223936 lajstromszámú védjegy és Johnny Firpo szerepében Terence Hill<sup>102</sup>

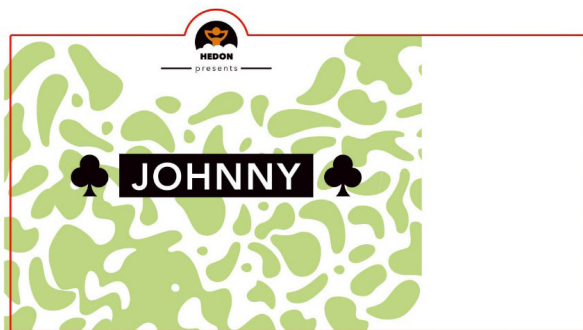
A védjegyekben több, az „*És megint dühbe jövünk*” című film főszereplőire, azaz Charlie és Johnny Firpora utaló elem is felismerhető, így a főszereplők teljes neve, fizikai megjelenésük – arcképük grafikai úton történő előállításával –, mindketten ökölbe szorított kézzel ábrázolva, ami a bűnügyi akcióvígjáték akciójeleneteinek gyakori eleme, Johnny Firpo ökölbe zárt kezében egy pisztáciazöld fagyalt, utalva ezzel a film egyik ikonikus jelenetére,<sup>103</sup> míg Charlie Firpo ökölbe zárt kezében egy sörösüveg, ami szintén egy jellemző visszatérő elem karaktere vonatkozásában, mely lényegében kimeríti az image merchandising fogalmát.

Az SZTNH megállapította, hogy a kérelmező Bud Spencerral és Terence Hillel kötött merchandising szerződése kizárólagos és határozatlan időre jött létre, a jogosult pedig nem bizonyította, hogy engedélyt kapott volna Charlie és Johnny Firpo karakterének – így nevének és képmásának – a felhasználására, és a felhasználásért díjat fizetett volna, ezért a hivatkozott viszonylagos kizáró ok alkalmazásának harmadik feltételeként a szerzői jog sérelmének fennállását igazoltnak tekintette. A hivatal tehát a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára történő hivatkozást megalapozottnak találta, erre tekintettel a védjegyeket keletkezésükre visszaható hatállyal törölte.<sup>104</sup>

<sup>102</sup> Kép forrása: <https://twitter.com/johnnyfirpo1?lang=zh-Hant>.

<sup>103</sup> „– A pisztácia kifogyott. Van vanília, tutti-frutti, karamell, rumos dió, kávé. / – Oké, akkor legyen vanília pisztáciával. / – A pisztácia kifogyott. Van vanília, karamell, tutti-frutti, rumos dió és kávé. / – Oké, akkor legyen mondjuk tiszta csokoládé egy kis pisztáciával. / – Mondd, te süket vagy? A pisztácia kifogyott, csokoládé nem is volt!” Forrás: <https://hirklkk.hu/bulvar/a-pisztacia-kifogyott-csokolade-nem-is-volt/211206>.

<sup>104</sup> Az SZTNH M1702357/37 számú és M1702358/40 számú határozata.



14. ábra: 234 732 lajstromszámú védjegy

A jogosult cég még a törlési eljárások befejezése előtt új, Charlie és Johnny Firpo karakterjegeit már nem tartalmazó, csupán a „Charlie” és „Johnny” keresztnévet, valamint az eredeti színeket és háttérgrafikát magában foglaló ábrás megjelöléseket jelentett be, melyekkel kapcsolatban már nem merült fel a szerzői jog sérelme.



15. ábra: M2003754 ügyszámú védjegybejelentés

Az M2003757 ügyszámon bejelentett JOHNNY ábrás megjelölést – egyéb kizáró okokba ütközés, valamint felszólalás hiányában – az SZTNH 234 732 számon lajstromozta,<sup>105</sup> azonban az M2003754 ügyszámú CHARLIE védjegybejelentés ellen ismét felszólalás érkezett, ezúttal egy másik cég lépett fel ellene kizárólag a Vt. 4. § (1) bekezdés *b*) és *c*) pontjára hivatkozva, mely felszólalást a hivatal megalapozottnak talált, ezért a védjegybejelentést elutasította.<sup>106</sup>

<sup>105</sup> Az SZTNH M2003757/9 számú határozata.

<sup>106</sup> Az SZTNH M2003754/19 számú határozata.

#### 6.4. Logoverzum

A bejelentő védjegybejelentéseiben egy logó variációira kívánt oltalmat szerezni, melyek ellen egy arculat- és logótervezéssel foglalkozó cég felszólalást nyújtott be arra hivatkozva, hogy a bejelentő felkérése alapján készítette el a bejelentésekben szereplő logókat, azonban tekintettel arra, hogy a felszólaló és a bejelentő között nem jött létre szerződés, a kreatív alkotási folyamat eredményeként létrejött szerzői művek, azaz a logók felhasználására nem adott engedélyt a bejelentőnek. Állításai alátámasztására 2014. február 17. napján kelt határozott – 2014. február 17. és 2014. április 4. közötti – időre szóló megbízási szerződést, továbbá e-maileket csatolt. A bejelentő azonban vitatta, hogy a bejelentett megjelölések szerzői jogi védelemben részesítendő művek lennének, és hogy a felszólalónak szerzői jogi jogosultsága állna fenn velük kapcsolatban tekintettel arra, hogy a bejelentett megjelölésekben szereplő szóösszetételt a bejelentő találta ki, továbbá a felszólaló a bejelentő elképzelése, leírása alapján készítette el a logókat anélkül, hogy a felszólaló egyedi jelleget adott volna azok kinézetéhez.

A hivatalnak első lépésként ismét azt kellett megvizsgálnia, hogy a megjelölés egésze vagy valamely része eléri-e azt a szintet, ahol már szerzői jogi védelemben részesülhet, azaz szerzői alkotásnak minősül-e. Megállapította, hogy a bejelentett színes ábrás megjelölések grafikai kialakítása egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, ezért szerzői jogi védelemben részesülő műveknek tekintette, majd áttért annak vizsgálatára, hogy a szerzői jogi védelemből eredő jogok kit illetnek meg. A hivatal a felek nyilatkozatai alapján megállapította, hogy függetlenül attól, hogy a színeket és a szöveget a bejelentő határozta meg, és hogy a felszólaló által korábban megalkotott mű módosításával keletkezett, a felszólaló alkotta meg a logó grafikai kialakítását. Az eljárás során csatolt ügynökségi szerződés csak 2014. április 4. napjáig tartó határozott időre jött létre, melynek hatálya nem terjed ki a felszólaló által elkészített, és a bejelentő által lajstromoztatni kívánt újabb logókra, ezért azok vonatkozásában a bejelentő felhasználási jogot nem szerzett, valamint a felhasználásért fizetendő díj sem került megfizetésre a felszólaló részére, ezért az SZTNH megállapította, hogy a megjelölések bejelentő javára történő lajstromozása a felszólaló korábbi szerzői jogait sértené, és a védjegybejelentéseket elutasította.<sup>107</sup>

A bejelentő a hivatal elutasító határozataival szemben megváltoztatási kérelmet nyújtott be, és a hivatali határozatok hatályon kívül helyezését kérte, mivel álláspontja szerint annak eldöntése, hogy a bejelentés tárgya szerzői jogi védelemben részesül-e, szakértői kérdés, ezért a hivatal tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettségének nem tett eleget. A Fővárosi Törvényszék megállapította, hogy a hivatal előtt az írásbeli előkészítés során mindkét fél álláspontja ismertté vált, és a kérelemhez kötöttség elve alapján – miszerint a hivatal nem terjeszkedhet túl a kérelemmel kijelölt ténybeli, jogi kereteken – a tényeket a felszólalás

<sup>107</sup> Az SZTNH M1900178/17, M1900189/14 és M1902230/13 számú határozatai.

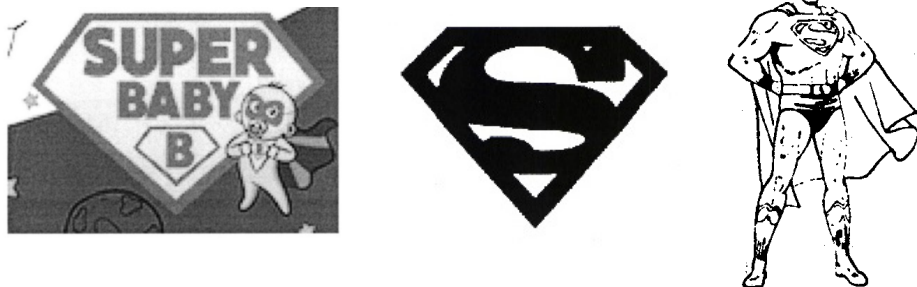
keretein belül a felszólaló és a bejelentő nyilatkozatai, valamint az általuk igazolt adatok alapján vizsgálta. Mivel a felszólalásban meg nem jelölt okokra és bizonyítékokra a hivatal nem terjesztheti ki ex officio az eljárás tárgykörét, további tájékoztatási és nyilatkozatra történő felhívási kötelezettsége nincs. A bíróság álláspontja szerint tehát helyes volt a hivatal döntése, hogy a felek írásbeli nyilatkozata és a csatolt bizonyítékok alapján rögzítette a történeti tényállást és a vizsgálati szempontokat hiánypótlási felhívás és tárgyalás tartása nélkül, ugyanis „*az SZTNH-nak a tényállás megállapításával kapcsolatos feladatai nem terjedtek és nem is terjedhettek ki az adott ügyben annak meghatározására, hogy az ügyfélnek a sikeres bizonyítás érdekében pontosan milyen jellegű, tartalmú és terjedelmű bizonyítékokat kell előterjesztenie*”.<sup>108</sup> A bíróság azonban azt is kifejtette, hogy a hivatal nem foglalhatott volna állást szakértői vélemény csatolása nélkül abban a kérdésben, hogy a bejelentés tárgya szerzői jogi alkotás, amely a kérelmezettet illeti. Ennek ellenére a bíróság szakértő kirendelése nélkül döntött az ügyben tekintet nélkül arra, hogy a felszólaló (a bírósági eljárásban kérelmezett) bizonyítási indítványában szakértő kirendelését kérte. A felszólaló fellebbezése alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezte, és az érdemi tárgyalási szakban szakértői bizonyítás lefolytatására kötelezte tekintettel arra, hogy a felszólaló csak szakértői bizonyítás útján tudja bizonyítani, hogy művei szerzői jogi oltalom alatt állnak. Ez alapján a törvényszék által elrendelt szakértői bizonyítás keretében a Szerzői Jogi Szakértő Testület nem látta alátámasztottnak a szerzői minőséget keletkeztető alkotói tevékenységet a logók megalkotása során, ugyanis „*a megtervezéséhez adott ötlet, javaslat vagy adott esetben megrendelői utasítás nem éri el az alkotás szintjét, így nem is keletkezett szerzői jogokat*”, továbbá a felszólaló jogi személyként nem minősül a logók szerzőjének, hanem csak átruházható felhasználási engedéllyel rendelkezik, amely viszont nem terjed ki a védjegyként történő lajstromozásra. Tekintettel arra, hogy az ítéltábla által előírt bizonyítás következtében a tényállás teljes egészében módosult, a bíróság az SZTNH döntését megváltoztatta, és a védjegybejelentések lajstromozását rendelte el.<sup>109</sup>

## 6.5. Superman közbelép

A bejelentő a 16. ábrán látható megjelölésre igényelt védjegyoltalmat Magyarország területére kiterjedően, mellyel szembeni felszólalásában a DC Comics – korábbi védjegyeire és roszshiszeműsége hivatkozás mellett – szerzői jogának sérelmére is hivatkozott tekintettel arra, hogy a Superman karakter első megjelenése 1938 júniusában a DC Comics által kiadott „Action Comics” 1. számában történt, majd rendszeresen világszerte megjelent rádióműsorokban, képregényekben, tévéműsorokban, filmekben és videójátékokban, melyek fenntartják a karakter és a hozzá kapcsolódó ikonográfia népszerűségét.

<sup>108</sup> A Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.042/2021/31 számú végzése.

<sup>109</sup> A Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.042/2021/31 számú végzése.



16. ábra: A1575633 számú bejelentés és az S-in-Shield logó (00342935 lajstromszámú európai uniós védjegy), valamint Superman alakja (000038265 lajstromszámú európai uniós védjegy)

A Superman név, Superman hős figurája és az S-in-Shield logó (16. ábra) ugyanis jellegzetes, a kortárs kultúra ikonjai közé tartozik, és szerzői jogi védelem alatt áll, melynek a felszólaló a jogosultja.

Az SZTNH-nak ez ügyben is azt kellett megvizsgálnia, hogy a bejelentett megjelölés egésze vagy annak egy része eléri-e azt a szintet, ahol már szerzői jogi védelemben részesülhet. Ennek vizsgálatához a hivatal figyelembe vette a Fővárosi Ítéltábla Pf.20424/2019/5. számú ítéletét, melyben a bíróság döntését az SZJSZT 07/2019. számú szakvéleményére alapította. Ebben a szakvélemény megállapította, hogy az Szjt. 16. § (1) bekezdése alapján – miszerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének felhasználására is – önmagában is védelem alatt áll a mű egy olyan része, amely maga is hordozza a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleget. A szakvélemény szerint Superman karakterének egyik legmeghatározóbb eleme a mellkasán szereplő „S” jel, mely ingének szétfeszítésével válik láthatóvá, önmagában is hordozza azt az egyéni, eredeti jelleget, amely megalapozza a szerzői jogi védelmet.<sup>110</sup> A szakvélemény visszautalt egy korábbi, a grafikai alkotások felhasználásának jogszerűségéről szóló 27/2014. számú szakvéleményre, mely azt rögzítette, hogy „a teljes mű csupán egy részének felhasználása nem csökkenti a védelem mértékét csak azért, mert a felhasználás nem a teljes mű tekintetében történik meg”.<sup>111</sup> A bíróság tehát megállapította, hogy Superman akcióhős alakja egyéni, eredeti jellege folytán kétséget kizáróan szerzői jogi védelmet élvez, kizárólag a szerzői jogi jogosult engedélyével felhasználható, átdolgozható. A szerzői jogra hivatkozás megalapozottságához szükséges további feltételek fennállását, azaz hogy a fel-

<sup>110</sup> SZJSZT-07/2019: Képregényfigura karakterelemeinek engedély nélküli felhasználása: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/50939/download?token=hjBLLaIR>.

<sup>111</sup> SZJSZT-27/2014: Grafika mű felhasználásának jogszerűsége: [https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/43888/download?token=ZYi\\_e0sA](https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/43888/download?token=ZYi_e0sA).

szólaló a szerzői jogi jogosult, és szerzői jogainak sérelme megvalósult, a hivatal a benyújtott dokumentumok alapján szintén igazoltnak tekintette, így a felszólalónak a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára történő hivatkozását megalapozottnak találta.<sup>112</sup>

## 6.6. Felhasználási jog ide vagy oda

A 209 373 lajstromszámú FINCSI színes ábrás védjeggyel szemben törlési kérelem érkezett többek között szerzői jog sérelme miatt arra hivatkozva, hogy a „Fincsi” fantázianevet a kérelmező találta ki, és a grafikai megjelenítés megtervezésére is ő adott megbízást a grafikus cégnek, és az azzal kötött szerződés külön kitér arra, hogy a megtervezett grafikához mint szellemi alkotáshoz fűződő valamennyi átruházható szerzői vagyoni jog területi, módbeli és időbeli korlátozás nélkül átruházásra kerül a kérelmezőre. A jogosult azzal érvelt, hogy a grafikus céggel kötött szerződés azt igazolja, hogy a kérelmező nem szerző, csupán a mű felhasználási jogaival rendelkezik, és a kérelmező nem igazolta, hogy a kérelem benyújtása előtt az Szjt. 98. §-a alapján felhívta volna a szerzőt annak érdekében, hogy érvényesítse szerzői jogait.



17. ábra: a 209 373 lajstromszámú védjegy

Az SZTNH annak tekintetében, hogy a védjegyben szereplő grafika szerzői műnek tekinthető-e, a bírósági gyakorlatot és az SZJSZT korábbi szakvéleményeit is figyelembe véve megállapította, hogy az ábrás megjelölés egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik, ezért szerzői műnek minősül. Annak körében, hogy kit illet ez a szerzői jogi jogosultság, a hivatal figyelmen kívül hagyta a jogosult arra vonatkozó érvelését, hogy az ábra ötlete tőle származik, ugyanis csak az bírt jelentőséggel, hogy a megjelölést a kérelmező megbízása alapján készítette el a grafikus cég, és az elkészült művel kapcsolatos szerzői vagyoni jogokat a kérelmezőre ruházta át. Az ennek igazolására benyújtott megbízási szerződést tartalma alapján az

<sup>112</sup> Az SZTNH A1575633/16 számú határozata.



Szjt. 43. § hatálya alá tartozó kizárólagos felhasználási jogot biztosító felhasználási szerződésnek tekintette a hivatal, így megállapította, hogy a megjelölésen fennálló szerzői jogok a kérelmezőt illetik. Az SZTNH egyúttal megállapította, hogy a kérelmező jogosult volt a szerzői jog sérelmére hivatkozással fellépni, ugyanis az Szjt. 98. §-a szerint a felhasználási engedélyt megszerző személy nem köteles felhívni a szerzőt a jogsértés abbahagyása iránti szükséges intézkedések megtételére. Ez csak egy lehetőség, de amennyiben nem él vele a felhasználó, az eredeti szerző felhívása nélkül, saját nevében is jogosult fellépni.

A szerzői jog konkrét sérelmének vizsgálata során a hivatal megállapította, hogy a védjegyjogosult nem csatolt azt alátámasztó bizonyítékot, szerződést, hogy a műre felhasználási engedélyt kapott volna, és felhasználási díjat fizetett volna a kérelmező részére, ebből következően a 209 373 lajstromszámú védjegy lajstromozására szerzői engedély hiányában került sor.<sup>113</sup>

A hivatal döntésével szemben megváltoztatási kérelem érkezett, melyet a Fővárosi Törvényszék elutasított tekintettel arra, hogy a hivatal döntésével egyetértett. A bíróság megállapította, hogy a hivatal helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a védjegy a kérelmezett korábbi szerzői jogába ütközik.<sup>114</sup> A törvényszék döntését a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla is helybenhagyta, és megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy az ábrára és a szöveges megjelenítésre vonatkozó ötletek és utasítások önmagukban szerzői jogot nem keletkeztetnek.<sup>115</sup>

## 7. ÖSSZEGRZÉS

Az ismertetett jogesetek fényében felmerül a kérdés, hogy a hivatal végeredményben állást foglalhat-e abban a kérdésben, hogy a bejelentett megjelölés vagy támadott védjegy szerzői jogi védelemben részesülő műnek tekinthető-e, és kit illetnek az ezzel kapcsolatos szerzői jogok. Egyes bírósági döntések alapján ugyanis az ezzel kapcsolatos állásfoglalás szakértői kérdés, ez alapján pedig arra következtethetünk, hogy az olyan szerzői jogi sérelemre hivatkozó felszólalásos és törlési eljárások esetében, melyek során a felek elmulasztják az SZJSZT véleményét mellékelni, a hivatalnak a Vt. 5. § (1) bekezdés *b*) pontjára hivatkozását megalapozatlannak kell tekinteni. Azonban ha figyelembe vesszük azt a nem elhanyagolható tény, miszerint a szerzői jogi jogosultsággal kapcsolatos viszonylagos kizáró okra hivatkozó felszólalásos és törlési eljárások döntő többségében a felek nem szereznek be szakértői véleményt állításaik alátámasztására, továbbá az ismertetett bírósági döntésben is kifejtett kérelemhez kötöttség elve miatt az SZTNH nem hívhatja fel a feleket ennek pótlására, és

<sup>113</sup> Az SZTNH M1202066/31 számú határozata.

<sup>114</sup> A Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.210/2021/10. számú végzése.

<sup>115</sup> A Fővárosi ítéltábla 8.Pkf. 25.004/2022/4. számú végzése.

szakértői bizonyítást maga sem rendelhet el, e gyakorlattal az eljárások még nagyobb arányban lennének eredménytelenek a szerzői jogi jogosultság érvényesítése szempontjából.

Mindazonáltal le kell szögezni, hogy amennyiben az eljárások résztvevői között elterjedne az a gyakorlat, miszerint a szerzői jog sérelmére hivatkozó felszólalás vagy törlési kérelem benyújtása előtt beszerzik az SZJSZT véleményét, lényegesen megkönnyítené a felszólalásban vagy törlési kérelemben foglaltak bizonyítását, ezáltal a megalapozottságot illető döntés meghozatalát – különös tekintettel arra, hogy alapvetően szerzői joggal nem foglalkozó védjegyelbírálók folytatják le a felszólalások és törlési kérelmek érdemi vizsgálatát. Emellett a felszólaló vagy a kérelmező már a költséges eljárások megindítását megelőzően képet kaphatna arról, hogy eredményes lehet-e szerzői jogi sérelemre való hivatkozása, és ez alapján érdemes-e ezen viszonylagos kizáró okra felszólalást vagy törlési kérelmet alapítani. Amennyiben tehát egy számára kedvezőtlen szakvélemény esetén úgy döntene a leendő felszólaló vagy kérelmező, hogy nem – vagy legalábbis nem e kizáró okra hivatkozással – nyújt be felszólalást vagy törlési kérelmet, az megfordítaná az 5.1. alfejezetben ismertetett arányt (jelenleg az ilyen eljárások kétharmada abszolút eredménytelen) a szerzői jogi jogosultság érvényesítése szempontjából eredményes eljárások számának megugrásával. Ilyen gyakorlat mellett a felszólalónak vagy a kérelmezőnek az eljárás során elegendő lenne a szerzői jogra történő hivatkozás megalapozottságának megállapításához szükséges három feltétel közül – 1. a megjelölés szerzői jogi védelem alatt álló mű, 2. a felszólaló vagy kérelmező a szerzői jogi jogosult, 3. adott körülmények között konkrétan megvalósul a szerzői jog sérelme – az utolsóval kapcsolatos érvelést és bizonyítékokat benyújtani, hiszen az SZJSZT szakvéleménye önmagában alkalmas lenne az első két feltétel bizonyítására. Azonban annak alátámasztására, hogy milyen módon valósul meg a szerzői jog sérelme, hasznos lehet például egy írásba foglalt felhasználási szerződés benyújtása, melyben adott esetben arra is érdemes külön kitérni, hogy a szerzői jog jogosultja a védjegyként történő lajstromozásra is engedélyt ad-e a felhasználónak. A felhasználási szerződés és a szerzői jogi jogosultságokat alátámasztó tények írásbeli dokumentálása egyébként a szakvélemény elkészítése szempontjából is kiemelt fontosságú.

Tekintettel azonban arra, hogy más, hasonló időben kelt bírósági döntések elfogadták az SZTNH gyakorlatát, hogy szakértői vélemény nélkül is állást foglalt a szerzői jog fennállása és annak jogosultja kérdésében, egyelőre nem beszélhetünk a gyakorlat ilyen irányú változásáról. Mindazonáltal a szakértői vélemény szerepének növekedése – esetleg kötelező mellékletté tétele – pozitív hatással lenne a bizonyításra és értékelésre egyaránt. Megállapítható azonban, hogy a szakvélemény elmaradásától függetlenül is rendkívüli nehézséget okoz a feleknek a szerzői jog fennállásának és sérelmének védjegyeljárásokban történő bizonyítása megfelelően részletes írásos dokumentáció hiányában.

Annak ellenére, hogy a szerzői jogi sérelemmel kapcsolatos felszólalásos és törlési eljárások viszonylag alacsony számát teszik ki a kontradiktórius védjegyeljárásoknak, indokolt lenne a bíróságok részéről következetes gyakorlat kialakítására törekedni, különös tekintettel arra, hogy olyan társadalmi és gazdasági berendezkedésben élünk, melyben a vizualitás egyre nagyobb szerepet játszik, ezért a piaci szereplők is kreatív és esztétikai szempontokat vesznek figyelembe termékeik és szolgáltatásaik megkülönböztetése során,<sup>116</sup> így várhatóan a szerzői jog védjegyjogban való megjelenése is sűrűsödni fog.

## IRODALOMJEGYZÉK

- *A Kisfaludy Társaság*: <https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/03/221.html>
- *A középkor ezer éve*, NKP: [https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem\\_5/lecke\\_04\\_038](https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5/lecke_04_038)
- *A védjegyjogi eljárásokra vonatkozó módszertani útmutató*, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest
- *Az alkotótevékenység 7 örvendetes következménye*, GEM Tanulási Központ: <https://gem.hu/blog/az-alkototevekenyseg-7-orvendetes-kovetkezmenye/>
- Dr. Takó Sándor: *A filmkészítés folyamatát övező polgári jogi kérdések Magyarországon és az Egyesült Államokban, különös tekintettel a szerzői jogra*, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. (119.) évf. 1. sz. 2014. február
- Estelle Derclaye: *Right and Wrong Analogies: The CJEU's use of Trade Mark Concepts in Copyright and Design Law*, European Intellectual Property Review, 0142-0461. vol. 42. issue 2. (2020)
- Faludi Gábor, Lukácsi Péter (szerk.): *A védjegy törvény magyarázata*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014.
- Grad-Gyenge Anikó: *Film és szerzői jog. A megfilmesítési szerződés*, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanács Médiatudományi Intézete, 2016.
- Gyertyánfy Péter, Legeza Dénes: *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez*, Budapest, 2020.
- Horváth Attila: *A szellemi alkotások jogának története, a szerzői jogi védelem kialakulása, a jogalkotás kezdetei Magyarországon*, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 1. (121.) évf. 4. sz. 2016. augusztus, 103-119. o.
- Jane C. Ginsburg, Irene Calboli: *Intellectual Property in Transition: The Several Sides of Overlapping Copyright and Trademark Protection* in Niklas Bruun, Graeme B. Dinwoodie, Marianne Levin, Ansgar Ohly (szerk.): *Transition and Coherence in Intellectual Property Law*, Cambridge University Press, 2021, 307-320. o.
- Kosáry Domokos, Németh G. Béla: *A magyar sajtó története*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1985, IV. A sajtótörvény
- Legeza Dénes: *Bevezetés az iparjogvédelembe*, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2020.

<sup>116</sup> Ginsburg, Calboli: i. m. (66).

- Legeza Dénes: *Iparjogvédelem*, Budapest, 2020.
- Legeza Dénes: *Szerzői jog mindenkinek*. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2017.
- Lontai Endre, Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Vékás Gusztáv: *Polgári jog szerzői jog és iparjogvédelem*, Budapest, 2017.
- Michelin Man Logo and Its History: <https://blog.logomyway.com/michelin-man-logo/>
- Nánó Csaba: *Leonardo da Vinci: egy zseni, akire kora nem volt felkészülve*, Erdélyi Napló: <https://erdelyinaplo.ro/kulturter/leonardo-da-vinci-egy-zseni-akire-kora-nem-volt-felkeszulve>
- Salamoni ítélet: az étel ízét nem lehet levédetni: [https://piacesprofit.hu/cikkek/kkv\\_cegblog/salamoni-itelet-az-etel-izet-nem-lehet-levedetni.html](https://piacesprofit.hu/cikkek/kkv_cegblog/salamoni-itelet-az-etel-izet-nem-lehet-levedetni.html),
- Tíz középkori találmány, amely megváltoztatta a világot, Múlt-kor: <https://mult-kor.hu/tiz-kzepekori-talalmany-amely-megvaltoztatta-a-vilagot-20200911?fbrcMR=desktop>
- Tóta József: *Nagy történelmi korszakok stílusa, művészeti kincsei*: [https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi\\_dokumentumok/Bemeneti\\_kompetenciak\\_meresi\\_ertekelesi\\_eszkozrendszerenek\\_kialakitasa/4\\_1004\\_001\\_110131.pdf](https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/4_1004_001_110131.pdf)
- Vida Sándor: *A védjegyoltalom története Magyarországon 1858-1969*: <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=30115>
- World Intellectual Property Organization: *Character Merchandising*. Report Prepared By The International Bureau, 1994. december

### Hivatkozott jogforrások, hivatali és bírói gyakorlat, szakvélemények

- 1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről
- A Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének, valamint Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződésének kihirdetéséről szóló 2004. évi XLIX. törvény
- A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény
- A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény
- Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról
- ECLI:EU:C:2018:899: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=207682&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1641510>
- Fővárosi Ítéletábla 8.Pkf. 25.004/2022/4. számú végzése
- Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.042/2021/31 számú végzése
- Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.042/2021/31 számú végzése
- Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.210/2021/10. számú végzése
- Fővárosi Törvényszék I.Pk.21.437/2021/5. számú végzése

- SZJSZT-07/2019: Képregényfigura karakterelemeinek engedély nélküli felhasználása: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/50939/download?token=hjBLLaIR>
- SZJSZT-1/2005: Grafikai alkotás szerzői jogi védelme: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/41282/download?token=G21hxuAY>
- SZJSZT-17/2012: Logó szerzői jogi védelme: [https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT\\_szakvelemenek\\_pdf/szjszt\\_szakv\\_2012\\_17.pdf](https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenek_pdf/szjszt_szakv_2012_17.pdf)
- SZJSZT-27/2014: Grafika mű felhasználásának jogszerűsége: [https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/43888/download?token=ZYi\\_e0sA](https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/43888/download?token=ZYi_e0sA)
- SZJSZT-38/2003: Külsős óraadók előadásainak szerzői jogi védelme: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/file/41388/download?token=jMN9aFCj>
- SZTNH A1575633/16 számú határozata
- SZTNH M1202066/31 számú határozata
- SZTNH M1702357/37 számú határozata
- SZTNH M1702358/40 számú határozata
- SZTNH M1900178/17 számú határozata
- SZTNH M1900189/14 számú határozata
- SZTNH M1902048/19 számú határozata
- SZTNH M1902230/13 számú határozata
- SZTNH M2003754/19 számú határozata
- SZTNH M2003757/9 számú határozata